

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedra**

Aisvydo Paliukėno
Dieninės studijų formos
V kurso, komercinės teisės
studijų šakos studento

Magistro darbas

Turto draudimas kaip kreditoriaus interesų užtikrinimo priemonė

Vadovas: Partnerystės doc. Artūras Driukas
Recenzentas: Partnerystės prof. dr. Egidija Tamošiūnienė

Vilnius
2019

TURINYS

TURINYS	1
IŽANGA	2
1.1. Prievolių įvykdymo užtikrinimo instituto samprata ir reikšmė kreditorių interesų apsaugai.....	5
1.1. Prievolės samprata.....	6
1.2. Prievolių įvykdymo užtikrinimas	8
1.2. Kreditoriaus interesų užtikrinimo būdų klasifikacija ir jų ypatumai.....	10
2. Draudimo sutarties samprata	15
2.1. Draudimo sutarties požymiai	16
2.2. Draudimo sutarties esminės sąlygos, dalykas ir šalys.....	17
3. Turto draudimas ir jo reikšmė kreditorių interesų apsaugai.....	24
3.1. Turto draudimo samprata ir rūšys	24
3.1.1. Kreditorių keliami reikalavimai įkeičiamo turto draudimo sutartims.....	26
3.2. Draudimo vertė.....	27
3.3. Draudimo suma ir draudimo išmoka turto draudimo sutartyse.....	29
3.4. Draudimo vertės kitimas galiojant turto draudimo sutarčiai ir jo įtaka kreditorių interesų apsaugai	35
3.5. Kreditorių interesų apsauga ir ypatumai turto draudimo sutartyse be materialaus draudimo objekto.....	38
3.6. Turto draudimo sutarties šalių teisės ir pareigos sutarties galiojimo laikotarpiu	42
3.6.1. Draudėjo pareigos	42
3.6.2. Draudiko pareigos	46
3.7. Išskaita (franšizė) turto draudimo sutartyse	47
IŠVADOS	49
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	50
SANTRAUKA.....	53
SUMMARY	54
PRIEDAS NR. 1	55

IŽANGA

Temos aktualumas. Šiuolaikiniame pasaulyje turto draudimas – ne tik tradicinė rizikos mažinimo priemonė turto savininkams, siekiantiems išvengti netikėtų finansinių nuostolių atsiradusių dėl ugnies, vandens, gamtinių jėgų ar vagysčių. Mums jau įprastas ir kredito davėjų reikalaujamas įkeičiamo turto draudimas, saugantis kredito davėjų interesus, tačiau dinamiška draudimo rinka įsibėgėjančiame XXI amžiuje siūlo vis daugiau, klasikine turto draudimo samprata kiek neįprastų turto draudimo porūšių, tokių kaip finansinių kreditų draudimas, sutartinių įsipareigojimų laidavimo draudimas, verslo nutrūkimo draudimas ir pan.¹, kurie padeda apsaugoti kreditorių interesus investicinėje veikloje, prekybos, išperkamosios nuomos, lizingo sutartyse su partneriais ir klientais. Šis magistro darbas skiriamas tiek tradicinių turto draudimo sutarčių, kuriomis draudžiami konkretūs materialūs objektai, tiek ir turto draudimo sutarčių, kuriomis draudžiami skolininko įsipareigojimai, prievolės, sampratai, ypatumams ir problematikai draudėjų, naudos gavėjų (kreditorių) interesų apsaugai nagrinėti. Darbe taip pat nagrinėjami draudimo sutarties, jos subjektų, ypatingai išskiriant draudiką, samprata ir ypatumai, turintys reikšmės turto draudimui, kaip kreditorių interesų užtikrinimo priemonei. Pasirinktos temos aktualumą lemia spartus nekilnojamo turto rinkos augimas², kreditavimo rinkos augimas, o kartu ir augantis turto draudimo, siekiant apsaugoti kreditorių interesus, poreikis. Taip pat sparčiai augant ekonomikai ir kuriantis naujiems verslo subjektams, rinkos dalyviams kyla poreikis apsidrausti nuo naujų partnerių netinkamo įsipareigojimų vykdymo, todėl svarbu įvertinti, ar turto draudimo sutartis tinkamai ir kokia apimtimi apsaugos jų, kaip kreditorių interesus. Temos aktualumą patvirtina ir tai, kad Lietuvos teisės doktrina gana mažai dėmesio skiria analizuojant šiuolaikinius turto draudimo porūšius, teorines ir praktines problemas kreditorių interesų apsaugai.

Darbo tikslas. Tikslas šiame magistro baigiamajame darbe gali būti apibūdinamas keliais etapais, pirmiausia siekiama aptarti prievolės sampratą ir pateikti klasikinius, Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse siūlomus prievolių įvykdymo užtikrinimo būdus, skirtus kreditorių interesų apsaugai, antra, išsamiai ir kompleksiskai išanalizuoti draudimo ir turto draudimo sutarties požymius, kylančias problemas, sutarties subjektų pareigas ir jų

¹ KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 170.

² „Eika“: butų rinkoje – jau seniai matyti skaičiai [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-29]. Prieiga per internetą: <<https://www.vz.lt/nekilnojamasis-turtas-statyba/2018/10/03/eikabutu-rinkoje--jau-seniai-matyti-skaiciai#ixzz5kjGtbUBI>>.

ypatumus kreditorių interesų apsaugai. Magistro baigiamojo darbo temos analizės kryptis vystoma vadovaujantis teisės aktais, teismų praktika ir teisės doktrina.

Darbo uždaviniai. Magistro baigiamojo darbo tikslui įgyvendinti identifikuojami žemiau nurodyti aktualūs uždaviniai:

1. Atskleisti prievolių įvykdymo užtikrinimo sampratą ir reikšmę kreditorių interesų apsaugai.
2. Nustatyti draudimo ir turto draudimo sutarties požymius, subjektus, jų ypatumus, atsakomybę ir pareigas, reikšmingas tinkamai kreditorių interesų apsaugai.
3. Išskirti turto draudimo kaip kreditoriaus interesų užtikrinimo priemonės instituto sampratą ir tikslus.
4. Išsiaiškinti turto draudimo santykį su kitomis kreditoriaus interesų užtikrinimo priemonėmis.
5. Išanalizuoti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką sprendžiant ginčus dėl turto draudimo, kaip kreditorių interesų užtikrinimo priemonės, teisinių santykių, jų specifikos ir ypatumų.

Darbo objektas. Šio baigiamojo darbo objektas - turto draudimo kaip kreditoriaus interesų užtikrinimo priemonės instituto samprata, problematika bei reglamentavimo ypatumai Lietuvos teisėje.

Tyrimo metodai. Šiame magistro baigiamajame darbe išanalizavus visus naudotus rašytinius šaltinius: teisės doktriną, teisės aktus, teismų praktiką bei kitus reikšmingus ir aktualius magistro baigiamojo darbo temai dokumentus buvo pasirinkti šie darbe naudojami tyrimo metodai:

1. Taikomas *istorinis tyrimo metodas* buvo pasirinktas ir naudotas siekiant atskleisti prievolės ir ją užtikrinančių priemonių kilmę. Istorinis tyrimo metodas daugiausiai naudojamas pirmoje magistro darbo dalyje.
2. *Lyginamasis metodas* darbe naudotas labai minimaliai ir tiesiogiai gali būti sunkiai identifikuojamas, tačiau svarbus paminint turto draudimo ir kitų kreditoriaus interesų užtikrinimo priemonių skirtumus.
3. Pasitelkus *sisteminį metodą* magistro baigiamajame darbe įvertinamos sąsajos tarp turto draudimą analizuojančios teisės doktrinos, teisės aktų, teismų praktikos ir kitų teisės šaltinių.
4. Taikomas *analizės metodas* buvo pasirinktas siekiant analizuoti rašto darbo objektui aktualių Lietuvos Aukščiausiojo Teismo sprendimų turinį, doktriną ir teisės aktus.

5. Remiantis *lingvistiniu metodu*, buvo aiškinama Lietuvos Respublikos teisės aktuose bei kituose baigiamajam darbui reikšminguose šaltiniuose vartojamų terminų prasmė.

Darbo originalumas. Nors užsienio valstybių civilinės teisės doktrinoje turto draudimui kaip atskirai draudimo rūšiai yra skiriama pakankamai daug dėmesio, tačiau šio magistro baigiamojo darbo autoriui nėra žinoma tokių tyrimų, kuriuose būtų pateikiama išsami turto draudimo kaip kreditoriaus interesų užtikrinimo priemonės analizė. Lietuvoje, autoriaus žiniomis, taip pat nėra aktualių magistro darbų, kurių pagrindinė nagrinėta tema būtų tokia pati ar bent panaši, kaip šiame magistro baigiamajame darbe. Lietuvos teisės doktrina šiuo klausimu nėra gausi. Autoriui pavyko rasti tik išsamesnę Lietuvos draudimo sutarčių teisės analizę. Kadangi nagrinėjama tema mažai vystyta Lietuvos ir užsienio teisės doktrinoje, šis magistro darbas yra originalus dėl išsamios ir kompleksinės nagrinėtinės temos analizės.

Svarbiausi šaltiniai. Siekiant atsakyti į darbe keliamus klausimus bei įvykdyti užsibrėžtą tikslą, rengiant magistro darbą, buvo analizuojami ir naudojami kelių tipų rašytiniai šaltiniai: teisės aktai, teisės doktrina ir teismų praktika. Vienas pagrindinių teisės aktų – Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, reglamentuojantis temai aktualius prievolių įvykdymo užtikrinimo ir draudimo teisinius santykius, taip pat iš teisės aktų išskirtinas Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas. Svarbus baigiamajam darbui teisės doktrinos šaltinis yra Tomo Kontauto monografija „Draudimo sutarčių teisė“, tai - bene vienintelis Lietuvoje teisės doktrinos šaltinis, išsamiai nagrinėjantis šiuolaikinę draudimo sutarčių teisę, draudimo porūšius, jų problematiką. Darbe plačiai nagrinėjama temai aktuali Lietuvos Aukščiausiojo Teismo jurisprudencija.

1.1. Prievolių įvykdymo užtikrinimo instituto samprata ir reikšmė kreditorių interesų apsaugai

Iki Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo ir esminių ekonominių reformų, kuriomis planinės ekonomikos santvarka buvo pertvarkyta į rinkos ekonomikos santvarką, pradžios prievolių įvykdymo užtikrinimo teisinis institutas Lietuvoje nebuvo itin reikšmingas, tai lėmė ir retą šio instituto taikymą. Priešingai nei rinkos ekonomika, kuri paremta rinkos savireguliacijos principu ir veiksmų derinimas vykdomas laisvų privačių šalių ir vartotojų, planinė ekonomika remiasi valstybės parengtu planu, būtent valstybės valdymo organai sprendžia prekių gaminto ir paslaugų teikimo apimtį, prekių mainai nėra vykdomi laisvų privačių šalių ir vartotojų valia, o pagrindinis nekilnojamas turtas – išimtinė valstybės nuosavybė. Atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę, pagrindiniame Lietuvos įstatyme, Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtinus, kad Lietuvos ūkis grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva³, kartu vykdant esmines ekonomines reformas pertvarkant ekonomikos santvarką, aktualus pasidarė ir prievolių įvykdymo užtikrinimo teisinis institutas. Greitai besiplečiant civilinei apyvartai, daugėjant komercinių ir su jais susijusių santykių, svarbu buvo užtikrinti civilinės apyvartos stabilumą bei tinkamą ir savalaikį įsipareigojimų vykdymą. Nuo to, kaip užtikrinamas civilinės apyvartos stabilumas bei nuo tinkamo įsipareigojimų vykdymo, bene tiesiogiai priklauso finansinis įmonių stabilumas, efektyvi verslo plėtra ir spartus ekonomikos augimas. Teisinis prievolių įvykdymo užtikrinimo institutas ir buvo viena iš reikšmingiausių teisinių priemonių siekiant minėtų tikslų, t. y. garantuoti stabilią ir patikimą komercinės apyvartos sistemą⁴.

Teisinio prievolių užtikrinimo instituto panaudojimo būtinybė civilinės ir komercinės teisės reguliuojamų visuomeninių santykių srityje remiasi kreditoriaus suinteresuotumu turėti garantijų, jog prievolės vykdymas bus tinkamas ir savalaikis, be to kreditorius turi turėti priemonių padengti nuostolius, susidariusius dėl prievolės nevykdymo ar jos netinkamo vykdymo. Būtent prievolių užtikrinimo institutas suteikia kreditoriui papildomų garantijų, kad jo reikalavimas bus patenkintas. Jis taip pat skatina skolininką tinkamai įvykdyti prievolę siekiant išvengti neigiamų padarinių prievolės neįvykdžius ar ją įvykdžius netinkamai⁵.

³ Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014.

⁴ JUODKA, Robert. *Teisinės kredito rizikos mažinimo priemonės*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2006, p. 24.

⁵ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*. Šeštoji knyga. Prievolių teisė. Pirmas tomas. Vilnius: Justitia, 2003, p. 115.

Po esminių reformų Lietuvos ekonomikoje pasikeitus rinkoje dalyvaujančių subjektų interesams, pastariesiems įgyvendinti pririekė šiuolaikinių prievolių įvykdymo užtikrinimo teisinių mechanizmų, kurie buvo pateikti 2000 m. liepos 18 d. priėmus naująjį Lietuvos Respublikos civilinį kodeksą⁶.

Naujasis Civilinis kodeksas nenumato tikslaus ir aiškaus prievolių įvykdymo užtikrinimo instituto apibrėžimo, tik nurodoma, kad prievolių įvykdymas gali būti užtikrinamas pagal sutartį arba įstatymus netesybomis, įkeitimu (hipoteka), laidavimu, garantija, rankpinigiais⁷. Norma nepateikia baigtinio prievolių užtikrinimo būdų sąrašo, todėl šalys turi teisę susitarti ir taikyti kitokius, įstatyme nenumatytus prievolių užtikrinimo būdus, neprieštarujančius imperatyvioms įstatymo normoms, teisės principams, viešajai tvarkai ir gerai moralei⁸.

Nors įstatymuose ir nėra aiškaus šio instituto apibrėžimo, prievolių įvykdymo užtikrinimas laikytinas vienu iš tradicinių civilinės teisės institutų. Jau romėnų teisėje buvo žinomi tokie prievolių įvykdymo užtikrinimo būdai (lot. *fiducia cum creditore contracta*) kaip įkeitimas perduodant įkaito objektą kreditoriui (lot. *pignus*), sutartinis įkeitimas, kai įkaito objektas lieka skolininkui (lot. *hypotheca*), laidavimas (lot. *adpromissio*) bei rankpinigiai (lot. *arrha*)⁹, kurie jau anuomet buvo sėkmingai naudojami siekiant sumažinti kreditorių patiriamą riziką bei apginti jų interesus.

1.1. Prievolės samprata

Prieš pradėdant nagrinėti prievolių įvykdymo užtikrinimo turinį, vertėtų trumpai apžvelgti prievolės sampratą ir kaip suprantama prievolė Lietuvos nacionalinėje teisėje.

Prievolės sąvoka teisėje kildinama iš lotyniško žodžio *obligare* (liet. ap sunkinti), kurio šaknis *ligare* reiškia – įpareigoti. Justinianas I (lot. *Flavius Petrus Sabbatius Justinianus*) pirmasis apibrėžė prievolę kaip teisinę sąvoką, anot jo, tai „teisiniai pančiai, dėl kurių mes esame verčiami ką nors atlikti pagal savo valstybės įstatymus“ (lot. „*obligatio est iuris vinculum, quo necessitate adstringimur alicujus solvendae rei, secundum nostrae civitatis iura*“)¹⁰. Prievolė reiškia ryšį tarp dviejų asmenų, kai vienas jų

⁶ JUODKA, Robert. *Teisinės kredito rizikos mažinimo priemonės*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2006, p. 25.

⁷ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 6.70 str.

⁸ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*. Šeštoji knyga. Prievolių teisė. Pirmas tomas. Vilnius: Justitia, 2003, p. 115.

⁹ JONAITIS, Marius. *Romėnų privatinė teisė*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014, p. 329.

¹⁰ ZIMMERMANN, Reinhard. *The Law of Obligations. Roman Foundations of the Civilian Tradition*. Regensburg, Germany, 1996.

turi teisę savo naudai reikalauti kito asmens atlikti veiksmus arba nuo jų susilaikyti. Bet veiksmų atlikimas ar susilaikymas gali būti siejamas su prievole, jei tik nėra prieštaraujantys teisei. Asmuo, kuris turi teisę reikalauti įvykdyti prievolę, vadinamas kreditoriumi, o asmuo, turintis pareigą ta prievolę atlikti – skolininku¹¹. Minėtos sąvokos toliau darbe bus naudojamos būtent tokia prasme, nors lietuvių kalboje galime sutikti ir siauresnių šių sąvokų prasmų priklausomai nuo to, kokiam kontekste jos yra naudojamos. Pavyzdžiui, iš *obligatio* kilęs žodis obligacija vartojamas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.103 straipsnyje nurodytam vertybiniam popieriui, kuris patvirtina jo turėtojo teisę gauti iš obligaciją išdavusio asmens joje nustatytais terminais nominalią obligacijos vertę, palūkanas arba kitokį ekvivalentą ar turtines teises, įvardinti¹².

Nors Lietuvos teisę romėnų teisė paveikė netiesiogiai, per Vakarų Europos valstybių, taip pat kanonų teisę romėnų teisės palikimas Lietuvoje visgi sutinkamas. Štai Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.1 straipsnyje galime matyti iš romėnų teisės atėjusio prievolės apibrėžimo elementų, minėtame straipsnyje prievolė apibrėžiama kaip teisinis santykis, kurio viena šalis (skolininkas) privalo atlikti kitos šalies (kreditoriaus) naudai tam tikrą veiksmą arba nuo jo susilaikyti, o kreditorius turi teisę reikalauti, kad skolininkas įvykdytų savo pareigą¹³.

Remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.2 straipsniu, prievolė atsiranda iš vienašalių, dvišalių ar trišalių sandorių arba kitokių juridinių faktų, kurie pagal galiojančius įstatymus sukuria prievolinius santykius, t. y., iš Lietuvos Respublikos civilinio kodekso ir kitų įstatymų numatytų sutarčių ir kitokių sandorių, taip pat, nors įstatymų nenumatytų, bet jiems neprieštaraujančių sandorių¹⁴. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentare, šeštojoje knygoje apžvelgiant minėtą Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.2 straipsnį, atkreipiamas dėmesys į tai, kad pačiame straipsnyje nėra ir nesiekama nurodyti visų galimų prievolių atsiradimo pagrindų, būtent todėl komentuojamame straipsnyje išskiriamą sąvoką „kitokie juridiniai faktai“, anot komentaro autorių, būtina aiškinti sistemiškai, siejant su Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.136 straipsnio 1 dalimi, kurioje nurodoma, kad civilinės teisės ir pareigos gali atsirasti ir iš įstatyme nenumatytų, tačiau jam neprieštaraujančių sandorių¹⁵. Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse, pavyzdžiui, nenurodytos visos galimos sutarčių rūšys, tačiau asmenys

¹¹ STASI, Alessandro. *General Principles of Thai Private Law*. Singapore, 2016.

¹² MIKELĖNAS, Valentinas. *Prievolių teisė. Pirmoji dalis*. Vilnius: Justitia, 2002.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*. Šeštoji knyga. Prievolių teisė. Pirmas tomas. Vilnius: Justitia, 2003, p. 19.

¹⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2002 m. balandžio 15 d. nutartis civilinėje byloje *Vilniaus universitetas v. V. M.*, Nr. 3K-3-589/2002.

gali sudaryti ir kitokias, nenumatytas sutartis, jeigu šios neprieštarauja įstatymui, kaip nurodyta Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.156 straipsnio 1 d. Tokia sutartis taip pat lemtų prievolių teisinių santykių atsiradimą¹⁶.

1.2. Prievolių įvykdymo užtikrinimas

Nors sąžiningos ir finansiškai stabilios prievolių santykių šalys stengiasi savo sutartines pareigas įvykdyti tinkamai ir laiku, visgi pasitaiko ne tik nesąžiningų civilinėje apyvartoje dalyvaujančių subjektų, tačiau taip pat ir nuo jų ar nuo kitų ekonominių veiksmų nukentėjusių sąžiningų civilinėje apyvartoje dalyvaujančių subjektų, kurie susidūrę su finansiniais sunkumais nebegali užtikrinti savalaikio prievolių pareigų įvykdymo. Būtent prievolių įvykdymo užtikrinimo institutas padeda išvengti galimo „domino“ (lot. *dominus*) efekto, kuomet viena iš prievolių santykių šalių nebegali įvykdyti savo sutartinių prievolių kitos šalies atžvilgiu, tuo pačiu ją galimai apsunkindama vykdant kitus jos sutartinius įsipareigojimus, prievoles. Prievolių įvykdymo institutas civilinėje teisėje pirmiausia skatina laikytis griežtos sutartinės disciplinos, nes asmenų santykiuose prievolių įgyvendinimo užtikrinimo būdai būtent ir yra skirti apginti kreditoriaus interesus nuo galimo skolininko ar kitų su skolininku susijusių šalių nesąžiningumo ar nerūpestingumo, bei suteikti jam patikimą savo teisių įgyvendinimo garantiją¹⁷.

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas numato kai kurių turtinio pobūdžio priemonių panaudojimą kaltos šalies atžvilgiu. Tai gali būti: a) skolininko pareiga įvykdyti prievolę natūra kaip numatyta Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.213 straipsnyje; b) Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.249 straipsnyje numatyta skolininko pareiga atlyginti kreditoriui prievolės neįvykdymu ar netinkamu įvykdymu susidariusius nuostolius; c) kaip numatyta Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.258 straipsnyje, šalys gali susitarti dėl minimalių nuostolių (netesybų), t. y. šalių sutartų minimalių nuostolių, kurie apima kreditoriaus turėtas išlaidas, kreditoriaus negautas pajamas, kurias jis būtų gavęs jei prievolė būtų įvykdyta tinkamai¹⁸.

Nepaisant minėtų turtinio pobūdžio priemonių universalumo, jomis ne visada galima pasiekti palankiausio rezultato kreditoriui. Pasitaiko atvejų, kuomet skolininkas neįvykdo pareigos, bet kreditorius nuostolių nepatiria, taip pat, kai kreditorius patiria nuostolių,

¹⁶ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*. Šeštoji knyga. Prievolių teisė. Pirmas tomas. Vilnius: Justitia, 2003, p. 19.

¹⁷ JUODKA, Robert. *Teisinės kredito rizikos mažinimo priemonės*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2006, p. 27.

¹⁸ *Ibidem*.

tačiau dėl vienokių ar kitokių priežasčių negali įrodyti jų dydžio kilus ginčams. Susiklosčius tokioms aplinkybėms, reikalavimas atlyginti nuostolius apskritai nekeliamas arba tampa beveik neįgyvendinamas¹⁹. Dėl netesybų, autoriaus nuomone, paminėtina ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika, dėl to, ar kreditorius kilus ginčui dėl netesybų dydžio mažinimo turi pareigą įrodyti nuostolius ir (ar) netesybų dydžio protingumą. Pirmiausia, kaip yra išaiškinęs Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, šalių teisė iš anksto susitarti dėl netesybų skirta tam, kad kreditoriui nereikėtų įrodinėti savo patirtų nuostolių dydžio, nes sutartimi suldytos netesybos laikomos iš anksto nustatytais būsimais kreditoriaus nuostoliais, kurie gali būti pripažinti minimaliais nuostoliais²⁰ ir nors Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje sutinkama bendroji netesybų priteisimo taisyklė – jos yra laikomos minimaliais kreditoriaus nuostoliais, kurių dydžio ar realumo kreditoriui pareiškus reikalavimą jas atlyginti nereikia įrodinėti, tačiau Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje taip pat nurodoma, kad tam tikrais atvejais kreditorius privalo pagrįsti netesybas įrodinėdamas nuostolius – jeigu pareiškiamas reikalavimas mažinti netesybas ar kyla netesybų mažinimo teismo iniciatyva klausimas. Tokiu atveju kreditorius turi pagrįsti netesybas įrodinėdamas realiai patirtus nuostolius, t. y. netesybų mažinimo ribą²¹. Be to neatmestina ir tai, kad teismui arba arbitražui priėmus sprendimą priverstinai išieškoti skolą, sprendimas gali likti neįgyvendintas dėl kaltosios šalies, t. y. skolininko nemokumo²².

Atsižvelgiant į paminėtas aplinkybes, darytina išvada, kad kreditorių interesams apsaugoti vien tik aukščiau paminėtų priemonių neužtenka. Neužtenka jų ir siekiant prievolinių santykių dalyvių finansinio stabilumo užtikrinimui, siekiant išvengti jau minėto „domino“ (lot. *dominus*) efekto. Dėl to civilinę teisę reglamentuojantys įstatymai, o konkrečiai Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas suteikia prievolinių santykių dalyviams galimybę prievolės įvykdymą užtikrinti kitais būdais. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.70 straipsnio 1 dalyje nustatytas pavyzdinis prievolių įvykdymo užtikrinimo būdų sąrašas. Pagal šią teisės normą prievolių įvykdymas gali būti užtikrinamas pagal sutartį arba įstatymus netesybomis, įkeitimu (hipoteka), laidavimu, garantija, rankpinigiais ar kitais sutartyje numatytais būdais. Sutartinių civilinių teisinių santykių subjektai gali

¹⁹ JUODKA, Robert. *Teisinės kredito rizikos mažinimo priemonės*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2006, p. 27.

²⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. rugpjūčio 25 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Kaduva“ v. UAB „Okadeta“, Nr. 3K-3-401/2008.

²¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gegužės 8 d. nutartis civilinėje byloje UAB „A. Žilinskis ir ko“ v. UAB „Litgrid“, Nr. K-3-267-916/2015.

²² JUODKA, Robert. *Teisinės kredito rizikos mažinimo priemonės*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2006, p. 27.

prievolės įvykdymo užtikrinimui taikyti ne vieną įvykdymo užtikrinimo būdą, o tokių būdų daugelį²³. Šios priemonės, kurios numatomos šalių sudaryta sutartimi arba įstatymu, leidžia kreditoriui ne tik reikalauti, bet ir tikėtis subjektinės pareigos įvykdymo, neatsižvelgiant į tai, ar jam buvo padaryta nuostolių, ar skolininkas turi turto, iš kurio leidžiama išieškoti pagal vykdomuosius dokumentus²⁴.

Prievolių užtikrinimo būdus jungia vienas bendras bruožas – visi būdai padeda išvengti neigiamų padarinių, kurie gali atsirasti kreditoriui, kai prievolė neįvykdoma arba yra vykdoma netinkamai, arba juos likviduoti ir taip padeda apsaugoti kreditoriaus interesus.

Prievolės įvykdymo užtikrinimas tarp prievolinių santykių dalyvių, t. y. kreditoriaus ir skolininko arba trečiojo asmens sukuria papildomus (akcesorinius) prievolinius santykius dėl pagrindinės prievolės. Tiesa, yra ir išimčių, pavyzdžiui, vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.90 straipsnio nuostatomis papildomi (akcesoriniai) prievoliniai santykiai neatsiranda pagrindinės prievolės užtikrinimo garantija atveju, nes pagal įstatymą garantija nelaikoma papildoma prievole. Vienas pagrindinių garantijos bruožų, jog garantijos pagrindu atsirandanti garanto prievolė yra savarankiška, palyginti su ja užtikrinta prievole. Todėl, skirtingai nei laidavimo atveju, užtikrintos prievolės negaliojimas automatiškai nedaro garantijos negaliojančios²⁵. Tas pats pasakytina ir apie turto draudimą kaip kreditorių interesų užtikrinimo priemonę. Kai įprastai papildoma užtikrinamoji prievolė be pagrindinės prievolės atsirasti negali, turto draudimas užtikrina naudos gavėjo interesus net ir negaliojant prievolei, dėl kurios buvo sudaryta turto draudimo sutartis.

1.2. Kreditoriaus interesų užtikrinimo būdų klasifikacija ir jų ypatumai

Akivaizdu, kad prievolės įvykdymo užtikrinimas padeda saugoti ir apginti kreditoriaus interesus. Kai kurių Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.70 straipsnyje numatytų būdų tikslas yra tiesiogiai garantuoti, kad kreditorius gaus būtent tai, ką ir būtų gavęs, jei skolininkas būtų tinkamai įvykęs prievolę. Hipotekos ar įkeitimo atveju iš įkeisto objekto vertės, kreditoriaus naudai išieškoma tokia pinigų suma, kurią pagal

²³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2018 m. spalio 31 d. nutartis civilinėje byloje AB „Šiaulių bankas“ v. UAB „Žemės ūkio paskolų garantijų fondas“, Nr. e3K-3-470-687/2018.

²⁴ JUODKA, Robert. *Teisinės kredito rizikos mažinimo priemonės*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2006, p. 28.

²⁵ MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*. Šeštoji knyga. Prievolių teisė. Pirmas tomas. Vilnius: Justitia, 2003, p. 133.

prievolę turėjo sumokėti skolininkas. Tokios užtikrinimo priemonės, kaip netesybos (delspinigiai) pasižymi papildomais skolininko apsunkinimais ir nustatomos tik už patį prievolės įvykdymo termino pažeidimą, tačiau nepaisant to, kad delspinigiai sumokami, prievolė vis tiek turi būti įvykdyta. Šių kreditoriaus interesų užtikrinimo būdų skirtumas yra tas, kad pirmuoju minėtu atveju - savotiškai pakeičiamas prievolės įvykdymas, antruoju – skatinamas tik savalaikis įsipareigojimų vykdymas²⁶.

Pagal reikalavimo pobūdį ir objektą prievolių įvykdymo užtikrinimo būdai yra skirstomi į:

- 1) asmeninius (laidavimas, garantija, netesybos);
- 2) daiktinius (hipoteka ir įkeitimas) prievolių įvykdymo užtikrinimo būdus²⁷.

Pirmosios, pagal šią klasifikaciją, prievolių užtikrinimo grupės būdų esmė ta, kad savo kreditoriniams reikalavimams užtikrinti kreditorius įgyja papildomą (akcesorinę) prievolinę reikalavimo teisę skolininkui ar už jį laidavusiam (garantavusiam) trečiajam asmeniui, t. y. kreditorius įgyja teisę patenkinti savo reikalavimą iš viso skolininko ar laiduotojo turto²⁸, o tokia kreditoriaus reikalavimo teisė seka paskui įpareigotą asmenį, o ne jo turtą. Priešingai, esant hipotekai ar įkeitimui, t. y. daiktinių prievolių įvykdymo užtikrinimo būdams, kreditorius įgyja papildomą daiktinį reikalavimą į tam tikrą skolininko ar trečiojo asmens kilnojamąjį, ar nekilnojamąjį daiktą, ar turtinę teisę, išskirtą prievolės įvykdymo užtikrinimo tikslui. Ši kreditoriaus reikalavimo teisė, priešingai nei pirmuoju atveju, seka paskui konkretų įkeistą turto objektą, o ne jo savininko ar valdytojo asmenį²⁹.

Doktrinoje taip pat sutinkamas, savo esme į pirmąjį aprašytą panašus, prievolių įvykdymo užtikrinimo būdų skirstymas į:

- 1) būdus, susijusius su išankstiniu turto išskyrimu, kad būtų galimas prievartinis kreditoriaus interesų patenkinimas (hipoteka, įkeitimas ir rankpinigiai);
- 2) būdus, kurie nėra susiję su išankstiniu turto išskyrimu (garantija, netesybos ir laidavimas).

Aukščiau aprašytos prievolių įvykdymo užtikrinimo būdų klasifikacijos tik dar labiau išryškina netapatų būdų efektyvumą³⁰. Vertinant klasifikuojamų būdų efektyvumą

²⁶ JUODKA, Robert. *Teisinės kredito rizikos mažinimo priemonės*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2006, p. 30.

²⁷ BÜLOW, Peter. *Recht der Kreditsicherheiten*: vadovėlis. Heidelberg: C.F. Müller Verlag, 2017, p. 3.

²⁸ *Ibidem*, p. 4.

²⁹ JUODKA, Robert. *Teisinės kredito rizikos mažinimo priemonės*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2006, p. 31.

³⁰ *Ibidem*, p. 30.

kreditoriaus interesų apsaugai, teismų praktikos ir specialiosios literatūros pagalba, saugesniais būdais, autoriaus nuomone, laikytini daiktiniai arba kitaip – susiję su išankstiniu turto išskyrimu prievolių įvykdymo užtikrinimo būdai dėl jų prioriteto kitų kreditorių reikalavimų atžvilgiu³¹, konkretaus daikto, o ne abstraktaus skolininko turto, savybės sekti paskui daiktą ir registracijos viešajame registre. Paminėtina ir tai, kad materialus turtas išlieka ir tuomet, kai jo savininkas miršta, taip pat, dažniausiai, išlaiko savo vertę, kai skolininkas tampa nemokus³².

Teisiniu ir ekonominiu požiūriu, tiek įkeitimas, tiek hipoteka kaip kreditorių interesų užtikrinimo priemonės yra ganėtinai panašios. Abiejų priemonių tikslas yra išskirti konkretų nuosavybės objektą iš viso skolininko ar trečiojo asmens turto ir apsinkinti jį daiktine teise kreditoriaus naudai, siekiant užtikrinti tinkamą šiomis priemonėmis užtikrinamos prievolės įvykdymą. Nors iš pažiūros šios kreditorių interesų užtikrinimo priemonės savo tikslu yra gana panašios, tačiau jas skiria nemažai požymių. Pavyzdžiui, įkeitimo objektu, kaip numato Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.201 straipsnis, gali būti bet koks esamas ar būsimas kilnojamasis turtas ir turtinės teisės (teisės į žemę, mišką, kitus daiktus, t. y. naudojimo teisė, nuomos teisė ir kt.), tuo tarpu hipotekos objektu, kaip nustatyta Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.171 straipsnyje, gali būti bet kokie nekilnojamieji daiktai. Hipotekos objektu taip pat gali būti ir kilnojamasis turtas, ir turtinės teisės, jeigu šis turtas hipotekos sandoriu įkeičiamas kartu su nekilnojamaisiais daiktais³³. Šias kreditorių interesų užtikrinimo priemones taip pat skiria ir išieškojimo tvarka, tačiau pagrindiniu skiriančiuoju bruožu šio darbo temos kontekste laikytina tai, kad priklausomai nuo susitarimo įkeitimo objektas gali būti perduodamas kreditoriui, trečiajam asmeniui arba paliekamas valdyti įkaito davėjui³⁴ ir nepriklausomai nuo to, kam objektas yra perduodamas, kartu su perduodamu objektu pereina ir įkeitimo objekto atsitiktinio žuvimo, sugedimo ar kitokia vertės sumažėjimo rizika. Hipotekos atveju, kreditorius įgyja daiktinę teisę į svetimą nekilnojamąjį daiktą, kuri padeda užtikrinti esamos ar būsimos prievolės įvykdymą, tačiau įkeistas turtas kreditoriui nepereina, kartu įkeisto daikto atsitiktinio žuvimo, sugedimo ar kitokio vertės sumažėjimo rizika, išskyrus normalų daikto

³¹ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas. *Valstybės žinios*, 2002-04-06, Nr. 36-1340. 754 str.

³² BARANAUSKAS, E., *et al. Daiktinė teisė: vadovėlis*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2010, p. 245.

³³ JUODKA, Robert. *Teisinės kredito rizikos mažinimo priemonės: monografija*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2006, p. 74.

³⁴ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 4.198 str. 2 d.

nusidėvėjimą, lieka įkeisto daikto savininkui³⁵, o tai gali sąlygoti didesnę riziką kreditoriui dėl galimo hipoteka įkeičiamo objekto sužalojimo ar vertės sumažinimo.

Siekiant tinkamai apsaugoti kreditoriaus interesus, autoriaus nuomone, kreditoriui būtina susitarti dėl papildomų jo interesų užtikrinimo priemonių, konkrečiu atveju, hipotekos objekto, kuriuo užtikrinama prievolė, draudimo. Iki 2012 m. liepos 1 d., kuomet įsigaliojo naujoji Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.171 straipsnio redakcija, įstatymas numatė privalomą hipotekos objekto, išskyrus žemę, draudimą. Nuo 2012 m. liepos 1 d. įsigaliojus naujajai minėto straipsnio redakcijai, įstatymų leidėjas numatė dispozityvią taisyklę dėl įkeičiamo daikto draudimo, t. y., hipotekos sandoryje šalys gali susitarti įkeisti neapdraustą nekilnojamąjį turtą, tik jeigu hipotekos sandoryje šalys nieko nesusitarė dėl įkeičiamo turto draudimo, tampa privalomas reikalavimas įkeičiamą daiktą, išskyrus žemę, apdrausti³⁶. Apdraudus hipotekos objektą, sumažėja kreditoriaus rizika, kad hipoteka įkeistas turtas, likęs skolininko žinioje, gali būti sunaikintas, sužalotas ar kitaip sumažės įkeisto turto vertė.

Draudimo sutartis gali būti sudaryta įkaito davėjo ar hipotekos kreditoriaus naudai, tačiau jeigu įkeisto daikto vertė sumažėtų, o skolininkas būtų neįvykdęs įsipareigojimo dalies, kuria sumažėjo daikto vertė arba daiktas žūtų, kreditoriai turėtų teisę į daikto draudimo sumą, neviršijančią jų reikalavimų sumos, išmokamą tokia pat eile, kokia turėjo būti patenkinti jų reikalavimai. Daikto savininkui draudimo suma galėtų būti išmokėta tik gavus raštišką visų hipotekos kreditorių sutikimą³⁷.

Šioje dalyje aptarėme prievolių įvykdymo užtikrinimo instituto turinį, ypatumus ir reikšmę kreditorių interesų užtikrinimui. Trumpai aprašyti, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.70 straipsnyje minimi, klasikiniai prievolių įvykdymo užtikrinimo būdai kaip kreditorių interesų užtikrinimo priemonės ne visuomet padeda pasiekti norimo rezultato kreditoriams. Minėta, kad naudojant Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.70 straipsnyje minimus prievolių įvykdymo užtikrinimo būdus siekiant maksimalios kreditoriaus interesų užtikrinimo apsaugos, būtina numatyti papildomus saugiklius kreditoriaus interesams apsaugoti, pavyzdžiui, apdrausti hipoteka įkeičiamą turtą. Pažymėtina ir tai, kad turto draudimas kreditoriaus interesus užtikrina ne tik kaip papildoma, bet ir kaip savarankiška rizikos mažinimo ir kreditorių interesų užtikrinimo

³⁵ SMALIUKAS, A., *et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Ketvirtoji knyga. Daiktinė teisė. Pirmas tomas. Vilnius: Justitia, 2013, p. 20.

³⁶ *Ibidem*, p. 28.

³⁷ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 4.196 str. 2 d.

priemonė. Prieš nagrinėjant turto draudimą kaip savarankišką kreditoriaus interesų užtikrinimo priemonę, tikslinga plačiau panagrinėti draudimo sutarties sampratą, jos ypatumus.

2. Draudimo sutarties samprata

Turto draudimas – tik viena iš atskirų draudimo sutarčių rūšių. Visas draudimo sutarčių rūšis vienija bendros nuostatos, kurios jas išskiria iš kitų civilinių sutarčių. Siekiant tinkamai suprasti turto draudimą, kaip priemonę mažinti kreditoriaus riziką ir apsaugoti jo interesus, reikšminga būtų pradėti nuo pačios draudimo sutarties sampratos, esmės ir požymių, skiriančių draudimo sutartį nuo kitų, civilinėje teisėje esamų sutarčių. Apibrėždamas draudimo sutartį pozityviojoje teisėje, įstatymų leidėjas nurodė pagrindinius draudimo sutartinių teisinių santykių elementus: draudimo sutarties šalis ir jų esmines sutartines pareigas³⁸.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.987 straipsnis nustato, kad sutartimi viena šalis (draudikas) įsipareigoja už sutartyje nustatytą draudimo įmoką (premiją) sumokėti kitai šaliai (draudėjui) arba trečiajam asmeniui, kurio naudai sudaryta sutartis, įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytą draudimo išmoką, apskaičiuotą įstatyme ar draudimo sutartyje nustatyta tvarka, jeigu įvyksta įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytas draudiminis įvykis.

Norint tinkamai suprasti draudimo sutarties esmę, vien tik draudimo sutarties apibrėžimo nepakanka, nes jis neatspindi tikrosios ekonominės draudimo santykių esmės – draudimo rizikos perėmimo ir paskirstymo³⁹.

Draudimas – vienas iš būdų visiškai išvengti arba sumažinti įvairių supančių rizikų keliamą grėsmę žmogaus turtui, gyvybei arba sveikatai. Siekdami apsisaugoti nuo galimų neigiamų turbinio draudimo rizikos padarinių, draudėjai už draudikui mokamą draudimo įmoką gauna draudimo apsaugą – draudiko įsipareigojimą įvykus draudžiamajam įvykiui išmokėti draudimo išmoką. Draudikas, sudarydamas draudimo sutartis su draudėjais, iš pastarųjų perima nuostolių atsiradimo riziką⁴⁰.

Vienam iš draudėjų, naudos gavėjų (kreditorių), draudžiamąjo įvykio metu patyrus nuostolių, kita draudimo sutarties šalis – draudikas (draudėjui mokant draudimo įmokas) išmokėtų draudimo išmoką nuostolius patyrusiam draudėjui, naudos gavėjui (kreditoriui). Tokiu būdu draudimas, kuris savo prigimtimi remiasi tikimybių teorija, paskirsto riziką draudėjams, t. y. nuostolių nepatyrę draudėjai solidarizuojasi su nuostolius patyrusiu draudėju⁴¹.

³⁸ KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 23.

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ *Ibidem*.

⁴¹ *Ibidem*.

Nors praktikoje įprasta sakyti, kad įvykus draudžiamajam įvykiui draudikas atlygina žalą draudėjui, naudos gavėjui (kreditoriui), tačiau atsižvelgiant į tai, kad draudimo sutartiniai teisiniai santykiai atsiranda sutarties pagrindu, juos apibūdinant nevertotinos civilinei atsakomybei būdingos sąvokos. Draudikas ne „atlygina žalą“, o moka draudimo išmoką žalą patyrusiam draudėjui, naudos gavėjui (kreditoriui). Draudimo sutarties sudarymas lemia ne draudiko „atsakomybę“, o sutartinę pareigą draudikui suteikti draudimo apsaugą⁴².

2.1. Draudimo sutarties požymiai

Draudimo sutartis, kaip ir kitos sutartys civilinėje teisėje, turi savo specifinių požymių (sutarties sudarymo būdas, sutarties šalys, priešpriešinės teisės ir pareigos ir pan.), kurie reikšmingi siekiant suvokti draudimo sutarties esmę.

Draudimo sutartis yra dvišalė. Neatsiejamai susijusios šalių pareigos yra draudėjo pareiga mokėti draudimo sutartyje numatytas įmokas ir draudiko pareiga įvykus draudimui išmokėti draudimo išmoką. Tai atlygintinė sutartis, už draudimo apsaugos suteikimą draudėjas privalo įvykdyti priešpriešinę pareigą – sumokėti atlyginimą.

Draudimo sutartis yra konsensualinė. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.996 straipsnyje numatyta, kad draudimo sutartis, jeigu joje nenumatyta ko kita, įsigalioja nuo to momento, kai draudėjas sumoka visą ar pirmą draudimo įmoką (premiją). Tai reiškia, kad nuo įmokos sumokėjimo priklauso tik sutarties įsigaliojimas, bet ne sudarymo momentas. Pati sutartis laikoma sudaryta susitarus dėl esminių sutarties sąlygų ir šį susitarimą išreiškus teisės aktų reikalaujama rašytine forma⁴³.

Draudikui ir draudėjui sudarant draudimo sutartį nėra aišku, ar atsiras draudiko pareiga mokėti draudimo išmoką draudėjui, naudos gavėjui (kreditoriui), kokio dydžio ši išmoka bus, kokia bus galutinė draudimo įmokų suma, nes nėra žinoma, kiek ilgai bus mokamos įmokos, kiek draudiminių įvykių įvyks galiojant draudimo sutarčiai. Dėl šių priežasčių draudimo sutartis yra laikoma rizikos sutartimi.

Draudimo sutartis yra fiduciarinio pobūdžio sutartis. Tai vienas svarbiausių draudimo sutarties požymių. Draudimo sutarties šalių santykiai grindžiami visišku abipusiu pasitikėjimu (lot. *uberrima fides*)⁴⁴. Draudimo sutarties šalys turi pareigą ir sudarant sutartį,

⁴² KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 24.

⁴³ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 6.989 str. 1 d.

⁴⁴ KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 200, p. 29.

ir jai galiojant teikti viena kitai visapusišką ir teisingą informaciją. Draudimo sutartimi draudikas perima nuostolių atsiradimo riziką, todėl siekdamas išmatuoti draudžiamą riziką draudikas negali apsieiti be draudėjo teikiamos informacijos. Tai savo praktikoje ne kartą yra pažymėjęs ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. Anot jo, kadangi draudimo sutartis yra fiduciarinė, t. y. grindžiama jos šalių didžiausio tarpusavio pasitikėjimo principu sutartis, draudimo sutarties šalys privalo būti viena kitai absoliučiai atviros ir atskleisti viena kitai visą informaciją, kuri gali būti reikšminga šiai sutarčiai sudaryti bei jos sąlygoms nustatyti ir vykdyti⁴⁵. Draudimo santykių ypatumai lemia šių santykių dalyvių pareigą ypač glaudžiai bendradarbiauti ir kooperuotis, padedant įgyvendinti vienas kitam savo teises bei vykdyti pareigas, remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.38 straipsnio 3 dalimi. Kai pagal sudaromą draudimo sutartį naudos gavėjas yra ne draudėjas, bet trečiasis asmuo, kurio reikalavimu ir nustatytais sąlygomis draudėjas inicijuoja draudimo sutarties sudarymą, draudikas, būdamas draudimo srities profesionalas, žinodamas, kokia informacija pageidaujama sudaryti draudimo sutarčiai būtų reikšminga, turėtų siekti ją gauti iš visų sutarties sudarymu suinteresuotų asmenų ir pats pateikti šiems aiškia informaciją, sudarančią sąlygas pasirinkti tinkamiausią draudimo rūšį. Savo ir kitų draudimo santykių dalyvių teisėtiems lūkesčiams bei teisiniam apibrėžtumui užtikrinti draudikas turi įvertinti ne tik prašyme draudimo sutarčiai sudaryti nurodytą, bet ir kitą informaciją, kurią pateikia draudėjas, ir pats reikalauti jų papildomos informacijos. Teismų praktikoje akcentuojama, kad tik visiems draudimo sutarties sudarymu suinteresuotiems asmenims glaudžiai bendradarbiaujant, atskleidžiant sutartimi siekiamus tikslus ir kitą reikšmingą informaciją, galima pasiekti, kad būtų išvengta teisėtų lūkesčių neatitinkančios sutarties sudarymo⁴⁶.

2.2. Draudimo sutarties esminės sąlygos, dalykas ir šalys

Esminės draudimo sutarties sąlygos. Nors doktrinoje sutinkamas platesnis draudimo sutarties sąlygų sąrašas, šio darbo tikslas nėra išanalizuoti kiekvieną jų. Daugiau dėmesio skiriama sąlygoms, kurios yra esminės sudarant turto draudimo sutartį. Svarstant esminių draudimo sutarties sąlygų klausimą, įvertintos ir numanomos⁴⁷ draudimo sutarties sąlygos⁴⁸.

⁴⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. sausio 31 d. nutartis civilinėje byloje AB „Detonas“ v. UAB „Industrijos Garantės“, Nr. 3K-3-16/2011.

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ *Ibidem*, 6.196 str.

⁴⁸ KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 59.

Esminėmis turto draudimo sutarties sąlygomis laikytina:

- 1) konkretus turtas, pagal kurį nustatomas nuostolis, kurį gali patirti draudėjas, apdraustasis arba naudos gavėjas įvykus draudimui įvykiui;
- 2) draudimo rizika – draudimo objektui gresiantis tikėtinas pavojus;
- 3) draudimo laikotarpis - laiko tarpas nuo draudimo apsaugos pradžios iki pabaigos, kuris nebūtinai sutampa su draudimo sutarties terminu.

Prie šių sąlygų draudimo suma nepriskirtina, nes iš turto draudimo srityje galiojančio kompensacijos principo išplaukia, kad nenustačius draudimo sumos draudimo išmoka būtų mokama atsižvelgiant į patirtus nuostolius⁴⁹.

Draudžiamieji ir nedraudžiamieji įvykiai taip pat nėra priskirtini prie esminių turto draudimo sutarties sąlygų. Tiek tuo atveju, jeigu turtinio intereso objektas ir draudimo rizika turto draudimo sutartyje yra nurodomi, tačiau draudikas nenurodo konkrečių draudžiamųjų įvykių, tiek tuomet, kai sutartyje nesusitariama dėl nedraudžiamųjų įvykių, laikytina, kad draudimo apsauga yra teikiama visais atvejais, kai realizuodamasi draudimo rizika paveikia turtinio intereso objektą taip, kad dėl to poveikio draudėjas, naudos gavėjas (kreditorius), patiria nuostolių, jeigu nėra kitų aplinkybių, kurios, remiantis teisės aktais atleidžia draudiką nuo pareigos mokėti draudimo išmoką. Pažymėtina, kad tarp draudimo rizikos ir draudiminio įvykio turi būti priežastinis ryšys, priešingu atveju, draudikui neatsiranda pareiga mokėti draudimo išmoką.

Draudimo sutarties dalyko arba kitaip draudimo objekto samprata susiformavo gana neseniai. Draudimo išmoka būdavo ir yra mokama tuo atveju, kai įvykus draudžiamajam įvykiui, nukentėdavo draudėjo turtas, gyvybė arba sveikata, todėl ilgą laiką vyravo nuomonė, kad būtent minėti gėriai ir yra draudimo sutarties dalykas. Besibaigiant XIX amžiui, draudimo teisės teoretikai ir praktikai sutarė, kad draudimo teisės dalykas yra ne pats draudžiamas turtas, asmens gyvybė ar sveikata, o turtinis interesas, susijęs su šiomis vertybėmis⁵⁰. Sudarydamas draudimo sutartį draudėjas, visų pirma, siekia apsaugoti save ar kreditorių, kaip tai galėtų būti, pavyzdžiui, hipotekos ar įkeitimo atveju, nuo neigiamų turtinių padarinių, kai dėl vienokių ar kitokių priežasčių draudžiamas turtas yra sužalojamas ar prarandamas, o ne siekiant išsaugoti patį draudžiamą turtą. Dėl ganėtinai abstraktaus turtinio intereso pobūdžio, turtinis interesas draudimo sutartyje nustatomas nurodant konkretų objektą, su kuriuo turtinis interesas yra siejamas.

⁴⁹ KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 59.

⁵⁰ Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003-10-08, Nr. 94-4246, 2 str. 19 p.

Reikalavimas draudėjui turėti turtinį interesą atsirado siekiant atriboti draudimo sutartis nuo lažybų ir lošimo. Teisiniai draudimo santykiai tikimybinio pobūdžiu labai panašūs į lažybas, loterijas ar kitus žaidimus, grindžiamus rizika ir atsitiktinumu, kai išmoka mokama dėl numatomo nežinomo įvykio. Pavyzdžiui, Anglijoje XVIII amžiuje buvo paplitusi praktika, kai asmenys apdrausdavo karalienės gyvybę siekdami pasipelnyti iš jos mirties⁵¹.

XXI amžiuje turtinis interesas doktrinos laikytinas svarbiausia draudimo sutarties sudarymo sąlyga. Be teisėto turtinio draudėjo arba asmens, kurio naudai sudaroma sutartis intereso, draudimo teisiniai santykiai neatsiranda⁵².

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.988 straipsnio 4 dalyje nurodoma, kad draudžiami gali būti tik įstatymo ginami interesai. Sutartis sudaryta turint neteisėtą interesą laikoma niekine. Teisėtumo sąvoka turėtų būti aiškinama atsižvelgiant į sąlyginę prievolės dėl draudimo išmokos pobūdį, taikant Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.31 ir 1.6 straipsniuose numatytus kriterijus. Turtinis interesas turi neprieštarauti ne tik imperatyvioms teisės normoms, bet ir viešajai tvarkai ir gerai moralei, todėl jei turtinis interesas šių kriterijų neatitinka, draudimo sutartis yra niekinė⁵³. Teisės aktuose nėra tikslų ir konkrečių kriterijų, nustatančių, ar interesas yra teisėtas, ar ne, todėl kiekvienas konkretus atvejis turi būti nagrinėjamas individualiai.

Jau minėta, kad draudimo sutarties dalykas – turtinis interesas. Turtinis interesas, objektyviai įvertinamas pinigine išraiška, vadinamas draudimo interesu. Draudimo interesas – nuostolių draudimo sutarčių kategorija.

Turto draudimo sutartyse draudimo interesas, realizuodamas draudimo sutarčių teisėje pripažįstamą kompensacijos principą, lemia ir maksimalų Draudimo išmokamos išmokos dydį, kuris, kaip nustatyta Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 2 straipsnyje, negali būti didesnis už patirtą nuostolį. Išmoką gali gauti tik asmuo, kurio draudimo interesas buvo apdraustas. Kalbant apie tai baigiamojo darbo kontekste, tai taikytina ir kreditoriaus atžvilgiu, jei naudos gavėju turto draudimo sutartyje yra nurodytas kreditorius.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad turto draudimo atveju turtinis interesas yra susijęs su turto valdymu, naudojimu ir disponavimu. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, kad turtinis interesas, susijęs su turtu ir esantis draudimo dalyku, skiriasi nuo paties turto,

⁵¹ FISCHER, James. *Insurance Law: A Guide to Fundamental Principles, Legal Doctrines, and Commercial Practices*. St. Paul: West Academic Publishing, 2017, p. 140.

⁵² KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 61.

⁵³ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 1.80 str.

esančio draudimo objektu, todėl turtinis interesas, kaip ir turtinės bei daiktinės teisės, yra platesnis negu vien tik nuosavybės teisė. Draudžiamas yra ne pats daiktas, o nauda, gaunama valdant šį daiktą. Todėl draudimo objektu gali būti ir turtas, kuris draudėjui nepriklauso nuosavybės teise, tačiau kuriuo jis teisėtai naudojasi ar jį valdo. Taigi, vertinant daikto teisėto valdytojo teisę apdrausti valdomą daiktą savo naudai, būtina atsižvelgti, koks yra jo paties turtinis interesas daikto atžvilgiu. Krovinio draudimo sutartimi draudžiami krovinio savininko ar kito suinteresuoto kroviniu asmens turtiniai interesai, susiję su galimybe krovinį valdyti, naudoti ar juo disponuoti paskirties vietoje⁵⁴. Byloje draudikas kasaciniu skunde siekė įrodyti, kad krovinyms draudėjui nuosavybės teise nepriklausė, todėl šis nuostolių dėl jo dalies praradimo nepatyrė ir todėl neturėjo teisės reikšti ieškinį dėl draudimo išmokos priteisimo.

Sudarant turto draudimo sutartį, draudikai įprastai vengia drausti tokį turtinį interesą, kurį būtų sunku objektyviai įvertinti pinigais. Pavyzdžiui, objektyvioji norimo drausti daikto vertė gali būti labai nedidelė, tačiau daiktas gali turėti didelę subjektyvią vertę jo savininkui dėl tam tikrų daikto ypatybių. Paminėtina, kad turtinis interesas negali būti draudžiamas, kai dėl savo savybių turtinio intereso objektas yra išimtas iš civilinės apyvartos.

Draudimo interesas yra subjektinis interesas, t. y., pagal turto draudimo sutartį draudžiamas nuomojamas turtas nuomininkui nesuteikia teisės į draudimo išmokos gavimą įvykus draudimui įvykiui su nekilnojamojo turto draudimo objektu, nebent nuomos sutarties sąlyga leistų sudaryti nuomojamo turto draudimo sutartį nuomininko naudai. Draudamas nuomotojo turtinius interesus, nuomininkas turi teisę į draudimo išmoką tik tuo atveju, jei nuomotojas atsisakė draudimo išmokos ar perleido tokią teisę nuomininko naudai. Be to nekilnojamojo turto pagerinimai, kuriuos padarė nuomininkas, jei jie yra neatskiriami be žalos padarymo išsinuomotam turtui, taip pat gali būti draudžiami tik savininko naudai⁵⁵.

Doktrinoje ir teismų praktikoje sutinkama pozicija, kad vertinant daikto teisėto valdytojo teisę apdrausti daiktą savo naudai, privalu atsižvelgti į tai, koks yra jo paties turtinis interesas norimo apdrausti daikto atžvilgiu⁵⁶. Pavyzdžiui, paskolos nekilnojamojam turtui įsigyti gavėjas ketina nekilnojamojį turtą įgyti nuosavybės teise ir sumokėti už

⁵⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. vasario 23 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Grūdoteka“ v. UAB DK „PZU Lietuva“, Nr. 3K-3-59-706/2015.

⁵⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2003 m. birželio 2 d. nutartis civilinėje byloje UAB DK „Baltic polis“ v. V. R., Nr. 3K-3-643/2003.

⁵⁶ KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 65.

paskolą perkamo turto išpirkimo įmokas ir palūkanas paskolos davėjui, todėl paskolos gavėjas turi turtinį interesą apdrausti šį daiktą ir savo naudai. Jei įvykus draudžiamajam įvykiui apdraustas turtas sunaikinamas visiškai, paskolos davėjui, kreditoriui, mokėtina išmokos dalis lygi neišpirktai turto vertei, o paskolos gavėjui – draudimo išmokos likutis. Kitu atveju, jei paskolos gavėjas įgytų teisę į visą draudimo išmoką, būtų paneigtas turto draudimo sutartyse pripažįstamas kompensacijos principas.

Draudimo sutarties šalis. Ar prievolė galės būti vykdoma tinkamai, didelė dalimi priklauso ne tik nuo prievolę vykdančiosios šalies sąžiningumo, bet ir šalies mokumo ir gebėjimo užtikrinti savalaikį prievolės vykdymą. Todėl vertinant turto draudimą kaip kreditorių interesų užtikrinimo priemonę, būtina paminėti draudimo sutarties šalis, ypačingai išskiriant draudiką kaip prievolę užtikrinantį subjektą ir jam įstatymų keliamus reikalavimus.

Draudimo sutarties samprata nurodyta Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.987 straipsnyje išskiria pagrindines draudimo sutarties šalis – draudiką ir draudėją⁵⁷. Be pagrindinių draudimo sutarties šalių, draudimo teisinių santykių dalyviai yra ir tretieji asmenys: apdraustasis, naudos gavėjas bei nukentėjęs trečiasis asmuo, kurie, įvykus draudžiamajam įvykiui tampa kreditoriais draudiko suteikusiai draudimo apsaugą atžvilgiu.

Kas gali būti draudiku, numatyta Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 3 straipsnyje:

- 1) Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka įsteigtos draudimo įmonės: akcinės bendrovės, uždarnosios akcinės bendrovės, arba Europos bendrovės (*Societas Europaea*), šio įstatymo nustatyta tvarka gavusios draudimo veiklos licenciją;
- 2) kitų Europos ekonominės erdvės valstybių draudimo įmonės, įgyvendinančios įsisteigimo teisę ir (ar) teisę teikti paslaugas;
- 3) Lietuvos Respublikoje įsteigti trečiųjų valstybių draudimo įmonių filialai, šio įstatymo nustatyta tvarka gavę leidimus filialo draudimo veiklai;
- 4) Pasaulio prekybos organizacijos narių, kurios yra trečiosios valstybės, draudimo įmonės, neįsteigusios filialo, tačiau tik šio įstatymo 7 straipsnio 3 dalies 5, 6, 11, 12 punktuose išvardytų draudimo grupių savanoriškojo draudimo bei laivais (jūrų ir vidaus vandenų) ir skraidymo aparatais vežamų krovinių savanoriškojo draudimo

⁵⁷ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 6.987 str.

veiklą. Šiai veiklai *mutatis mutandis* taikomi šio įstatymo 73 straipsnio 4 dalyje nurodyti apribojimai.

Tiek Lietuvos Respublikos, tiek užsienio draudimo įmonių ir filialų veikla yra griežtai reglamentuojama, stebėseną vykdo priežiūros institucijos. Lietuvoje draudikų veiklą prižiūri Lietuvos Bankas. Draudikams nustatomi mokumo atsargos⁵⁸, draudimo techninių atidėjinių⁵⁹ formavimo ir padengimo turtu, taip pat draudiko valdymo ir kontrolės bei draudimo veiklos valstybinės priežiūros reikalavimai, kuriais užtikrinamas draudiko įsipareigojimų vykdymas.

Lietuvos Respublikoje veikiantiems kitų Europos ekonominės erdvės valstybių draudikams, finansinius reikalavimus nustato veiklos licencijas išdavusios valstybės. Draudiko valstybinę priežiūrą vykdo licenciją išdavusi priežiūros institucija, vadovaudamasi savo valstybės teisės aktais, kurie reglamentuoja draudikų priežiūrą.

Būtent šie reikalavimai, nustatyti draudikui, be kita ko išskiria draudimą iš kitų rizikos mažinimo bei kreditorių interesų gynimo priemonių, kadangi kreditoriui nereikia papildomai vertinti tokio subjekto galimybių įvykdyti prisiimtus įsipareigojimus, priešingai nei, pavyzdžiui, laidavimo atveju, kuomet kreditorius turi įvertinti kiekvieno laiduotojo galimybes užtikrinti prievolę. Dėl draudikui keliamų reikalavimų, turto draudimas kaip kreditorių interesų užtikrinimo priemonė yra gana panašus į banko garantiją: prievolę užtikrinti prisiimančiai šaliai, bankui, taip pat keliami aukšti minimalaus kapitalo, likvidumo ir kiti reikalavimai, kurie veikia kaip tam tikri saugikliai kreditorių interesų apsaugai.

Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo prasme, draudėjas - asmuo, kuris kreipėsi į draudiką dėl draudimo sutarties sudarymo, ar kuriam draudikas pasiūlė sudaryti draudimo sutartį, arba kuris sudarė draudimo sutartį su draudiku. Draudėju gali būti ir fiziniai, ir juridiniai asmenys, atitinkantys Lietuvos Respublikos civilinio kodekso keliamus teisinio subjektiškumo reikalavimus⁶⁰. Atkreiptinas dėmesys, kad draudimo sutarties sudarymas nelaikytinas smulkiu buitiniu sandoriu Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.8 straipsnio 2 dalies prasme, todėl nepilnametis asmuo nuo keturiolikos metų draudimo sutartis gali sudaryti tik turėdamas tėvų (rūpintojų) sutikimą⁶¹.

⁵⁸ Draudiko turtas, viršijantis įsipareigojimus, atsirandančius iš draudimo ir (ar) perdraudimo sutarčių.

⁵⁹ Iš gautų draudimo įmokų sudaromi fondai, skirti priimtiems draudimo įsipareigojimams vykdyti, tiek galiojančių įstatymų numatytais sąlygomis, tiek ir pagal sudarytą draudimo sutartį.

⁶⁰ KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 57.

⁶¹ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 2.8 str. 1d.

Minėta, kad be pagrindinių draudimo sutarties šalių, draudimo teisinių santykių dalyviai yra ir tretieji asmenys: apdraustasis, naudos gavėjas bei nukentėjęs trečiasis asmuo, kurie įvykus draudžiamajam įvykiui tampa kreditoriais draudiko, suteikusio draudimo apsaugą, atžvilgiu. Pavyzdžiui, paskola įgyto turto draudimo sutartyse, kaip naudos gavėjai, dažnai nurodomi paskolos davėjai. Jie įvykus draudžiamajam įvykiui taptų draudimo apsaugą suteikusio draudiko kreditoriais. Paminėtina, kad jei naudos gavėju draudimo sutartyje nėra įvardijamas draudėjas, draudimo sutartis laikytina sudaryta trečiojo asmens naudai⁶².

⁶² Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 6.191 str.

3. Turto draudimas ir jo reikšmė kreditorių interesų apsaugai

3.1. Turto draudimo samprata ir rūšys

Turto draudimas, kaip tradicinė rizikos mažinimo priemonė, be abejonės, naudojamas ne tik tikrųjų sutarties šalių, bet suinteresuotų asmenų, kreditorių interesų apsaugai.

Turto draudimo atsiradimas sietinas su didžiuoju Londono gaisru (angl. *The Great Fire of London*), kuris 1666 metais pasiglemžė 13000 namų. Pražūtingi gaisro padariniai tuomet paskatino pirmųjų turto draudimo kompanijų atsiradimą.

Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas turto draudimą apibrėžia kaip asmens turtinių interesų draudimą, kai draudimo išmokos dydis priklauso nuo tam asmeniui padarytų ar jo patirtų nuostolių, asmens turėtų kitų išlaidų dydžio, tačiau neviršija draudimo sumos⁶³. Įstatymas taip pat išskiria draudimo sutarčių skirstymą pagal šakas į gyvybės draudimo ir ne gyvybės draudimo sutartis, pagal šį skirstymą turto draudimas priskiriamas prie ne gyvybės draudimo sutarčių. Taip pat pagal išmokos pobūdį, turto draudimas priklauso nuostolių draudimo sutartims⁶⁴.

Teisės doktrinoje atskiri turto draudimo sutarties porūšiai neišskiriami, paminėtina ir tai, kad dėl nuolatinio visuomeninių santykių dinamiško vystymosi ir poreikių kaitos, atsiranda vis naujų turto draudimo porūšių ir bet koks jų išskyrimas yra dinamiškas ir nuolat kintantis, todėl juos išskiriant daugiausia dėmesio turi būti skiriama draudimo sutarties porūšių išskyrimui draudikų praktikoje aktualių laikotarpiu.

Šiandieninėje Lietuvos draudimo paslaugas teikiančių įmonių praktikoje⁶⁵ laikomasi iš užsienio draudikų praktikos atėjusios turto draudimo sutarčių klasifikacijos, skirstančios turto draudimo sutartis pagal draudėją. Toks skirstymas lemia turto draudimo sutartis privatiems klientams, kurie Lietuvos draudimo įmonių laikomi vartotojais, ir draudimo sutartis verslo klientams⁶⁶.

⁶³ Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003-10-08, Nr. 94-4246, 3 str.

⁶⁴ *Ibidem*, 91 str.

⁶⁵ Žr. ERGO Insurance SE Lietuvos filialas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-20]. Prieiga per internetą: <<https://www.ergo.lt/>>, taip pat If P&C Insurance AS filialas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-20]. Prieiga per internetą: <<https://www.if.lt/>>, taip pat Lietuvos draudimas, AB [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-20]. Prieiga per internetą: <<https://www.ld.lt/>>, taip pat "Compensa Vienna Insurance Group", akcinė draudimo bendrovė [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-20]. Prieiga per internetą: <<https://www.compensa.lt/>>, taip pat Akcinė draudimo bendrovė „Gjensidige“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-20]. Prieiga per internetą: <<https://www.gjensidige.lt/>>, taip pat Seesam Insurance AS Lietuvos filialas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-20]. Prieiga per internetą: <<https://www.seesam.lt/>>, taip pat AAS „BTA Baltic Insurance Company“ filialas Lietuvoje [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-20]. Prieiga per internetą: <<https://www.bta.lt/>>.

⁶⁶ Toks skirstymas, autoriaus nuomone, nėra visiškai tikslus teisiniu požiūriu, kadangi verslo klientas taip pat gali būti privatus asmuo, o draudikai privačiu klientu laiko vartotoją. Paminėtina, kad tokia praktika susiklosčiusi ne tik tarp draudimo paslaugas teikiančių įmonių, bet ir tarp daugelio kitų paslaugas teikiančių

Analizuojant šiandieninę Lietuvos draudimo įmonių praktiką, galime matyti, kad turto draudimo sutartys privatiems klientams skirstomos į:

- 1) pastatų draudimo sutartis;
- 2) būsto ir gyventojų turto draudimo sutartis;
- 3) statybų draudimo sutartis;
- 4) ūkinių gyvūnų ir naminių gyvūnų draudimo sutartis;
- 5) transporto priemonių kasko draudimo sutartis.

Turto draudimo sutartys verslo klientams skirstomos į:

- 1) įmonių turto draudimo sutartis;
- 2) verslo nutrūkimo draudimo sutartis;
- 3) laidavimo draudimo sutartis;
- 4) finansinių kreditų draudimo sutartis;
- 5) prekinių kreditų draudimo sutartis;
- 6) draudimo nuo kibernetinių rizikų sutartis;
- 7) parodų draudimo sutartis;
- 8) elektroninių įrenginių draudimo sutartis;
- 9) krovinių draudimo sutartis;
- 10) statybos darbų draudimo sutartis;
- 11) montavimo darbų draudimo sutartis;
- 12) savaeigės technikos draudimo sutartis;

Iš šio sąrašo matoma, kad tarp įprastų materialaus turto draudimo sutarčių, draudikai siūlo ir nematerialaus turto apsaugą. Apsaugos pobūdį šiose išvardintose sutartyse lemia draudimo intereso objekto specifiškumas. Pavyzdžiui, tokiu atveju, kai draudimo sutarties turtinio intereso objektas yra daiktas (automobilis, pastatas), pagrindinės draudimo rizikos yra ugnis, gamtinės jėgos, vagystė, vandalizmas, gyvūnų žalos pavojus, avarija, t. y. tie pavojai, kuriems materializavusis daiktas gali būti sugadintas arba sunaikintas. Kai kurie draudikai siūlo turto draudimo sutartis apsaugančias nuo visų rizikų, t. y. draudikai siūlo apsaugą nuo visų pavojų, išskyrus tų, kurių materializavimasis nurodytas kaip nedraudžiamasis įvykis⁶⁷.

Yra turto draudimo sutarčių, kurioms materialus draudimo objektas nėra būdingas, kai, pavyzdžiui, turto draudimo sutartimi draudžiamasi nuo finansinių nuostolių, todėl

subjektų, pavyzdžiui, telekomunikacijos paslaugas teikiantys subjektai paslaugas taip pat skirsto privatiems ir verslui, privačiu klientu laikydami vartotoją.

⁶⁷ KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 171.

draudimo rizikos yra specifinės. Tai gali būti skolininko nemokumas, prievolės neįvykdymas, nuostoliai dėl sustojusios gamybos įmonėje ir pan.⁶⁸ Kreditoriaus interesų apsaugai toks draudimas yra itin reikšmingas. Dėl tokių rizikų subjektiškumo, draudikai skaičiuodami draudimo įmokas privalo vertinti ne tik turtinio intereso vertę, kurią saugos draudimo sutartimi, bet ir papildomus svetus. Pavyzdžiui, finansinių kreditų draudimo sutarties atveju draudikas turi įvertinti tokius kintamuosius kaip kitos šalies, skolininko mokumas, gebėjimas užtikrinti savalaikius atsiskaitymus su kreditoriais ir pan., todėl draudimo įmokos kreditoriui tokių turto draudimo sutarčių atveju gali stipriai skirtis nepaisant to, kad turtinio intereso objekto vertė, skirtingų sutarčių atveju, yra vienoda.

3.1.1. Kreditorių keliami reikalavimai įkeičiamo turto draudimo sutartims

Draudimo išmokos dydis, bendriausia prasme, priklauso nuo su draudiku sutartų sąlygų turto draudimo sutartyje, todėl kredito davėjai siekdami apsaugoti savo interesus įprastai nustato minimalius reikalavimus įkeičiamo ar ketinamo įkeisti turto draudimo sutarties sąlygoms.

Nagrinėjant kai kurių Lietuvoje veikiančių profesionalių kredito davėjų – komercinių bankų praktiką nustatant minimalius reikalavimus įkeičiamo ar ketinamo įkeisti turto draudimo sutarties sąlygoms, dažniausiai sutinkamos tokios draudimo sutarties sąlygos (žr. 1 lentelę):

Turto draudimo vertė	Turto atkūrimo (statybos, nauja) vertė
Rizikos rūšys	Vanduo; ugnis; gamtinės jėgos
Naudos gavėjas	Kredito davėjas (bankas)
Draudimo terminas	Turtas turi būti nepertraukiamai draudžiamas visą kredito sutarties laikotarpį. Jeigu turto draudimo sutartis yra sudaroma trumpesniam negu kredito sutartis laikotarpiui, šiam laikotarpiui pasibaigus turto draudimo sutartis turi būti automatiškai pratęsiama.

Šaltinis: Sudaryta remiantis: SEB įkeisto ar ketinamo įkeisti turto draudimo atmintinė. Prieiga per internetą: <<https://www.seb.lt/privatiems-klientams/kreditai-ir-lizingas/kreditai/ikeisto-turto-draudimas/>>, taip pat Šiaulių bankas, AB. Prieiga per internetą: <https://www.sb.lt/lt/populiariausias-turinys-apie/paskolos/draudimas-4/>

⁶⁸ KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 171.

3.2. Draudimo vertė

Draudimo vertės kategorija – vienas iš turto draudimo sutarčių ypatumų. Tai svarbus svertas draudikui nustatant draudimo sumą, draudimo įmoką ir draudimo išmoką⁶⁹.

Draudimo vertės kategorija yra glaudžiai susijusi su draudėjo draudžiamu draudimo interesu, kadangi draudimo intereso vertė yra vadinama draudimo verte⁷⁰.

Teisingos draudimo vertės nustatymas lemia tinkamą turto draudimo sutarties šalių, suinteresuotų asmenų (kreditorių) lūkesčių ir interesų apsaugą įvykus draudžiamajam įvykiui. Draudimo vertė gali būti nustatoma remiantis įvairiais kriterijais. Kriterijai įprastai nurodomi draudiko pateiktose draudimo taisyklėse.

Namų turtas, pavyzdžiui, gali būti draudžiamas atkuriamąja verte (tai išlaidos naujo tokios pat paskirties, rūšies, tipo, kokybės, galios ar analogiškų techninių parametrų turėtam turtui įsigyti) arba likutine verte (likutinė vertė – tai atkuriamoji namų turto vertė, išskaičiavus kasmetį 10 proc. nusidėvėjimą daiktams, jei jie yra įsigyti seniau nei prieš 7 metus)⁷¹.

Turtas, išimtiniais atvejais, gali būti draudžiamas šalių susitarimu nustatyta draudimo verte, pavyzdžiui, draudžiant antikvarinius, meno kūrinus. Tačiau Lietuvoje veikiančių draudimo įmonių praktikoje dažniau sutinkama taisyklė, kad antikvarinių daiktų ir meno dirbinių vertė yra nustatoma remiantis įsigijimo dokumentais ar ekspertiniu įkainavimu⁷².

Transporto priemonės, priklausomai nuo jų gamybos ar registracijos datos, kasko draudimo sutartimi draudžiamos nauja arba rinkos verte. Nauja verte draudikai įprastai sutinka drausti naujas ir ne senesnes nei 2-3 metų senumo transporto priemones, kurios

⁶⁹ KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 171.

⁷⁰ *Ibidem*.

⁷¹ Žr. ERGO Insurance SE Lietuvos filialas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://www.ergo.lt/>>, taip pat If P&C Insurance AS filialas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://www.if.lt/>>, taip pat Lietuvos draudimas, AB [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://www.ld.lt/>>, taip pat "Compensa Vienna Insurance Group", akcinė draudimo bendrovė [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://www.compensa.lt/>>, taip pat Akcinė draudimo bendrovė „Gjensidige“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://www.gjensidige.lt/>>, taip pat Seesam Insurance AS Lietuvos filialas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://www.seesam.lt/>>, taip pat AAS „BTA Baltic Insurance Company“ filialas Lietuvoje [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://www.bta.lt/>>.

⁷² Žr. ERGO Insurance SE Lietuvos filialas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://www.ergo.lt/>>, taip pat If P&C Insurance AS filialas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://www.if.lt/>>, taip pat Lietuvos draudimas, AB [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://www.ld.lt/>>, taip pat "Compensa Vienna Insurance Group", akcinė draudimo bendrovė [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://www.compensa.lt/>>, taip pat Akcinė draudimo bendrovė „Gjensidige“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://www.gjensidige.lt/>>, taip pat Seesam Insurance AS Lietuvos filialas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://www.seesam.lt/>>, taip pat AAS „BTA Baltic Insurance Company“ filialas Lietuvoje [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://www.bta.lt/>>.

įsigytos tiesiogiai iš gamintojo arba gamintojo atstovo, o draudimo išmoka apskaičiuojama atsižvelgiant į transporto priemonės vertę sutarties sudarymo dieną arba jos įsigijimo dieną, jei transporto priemonė įsigyta vėliau⁷³. Tiesa, nagrinėjant Lietuvoje veikiančių draudimo įmonių praktiką, pastebima atvejų, kuomet draudikai nesutinka prisiimti rizikos saugoti transporto priemonių ir nenori jų drausti nei nauja, nei rinkos verte dėl tam tikrų transporto priemonių ypatumų. Pavyzdžiui, dauguma Lietuvoje veikiančių draudimo įmonių nesutinka kasko draudimu drausti iš Jungtinių Amerikos Valstijų importuotų automobilių. Draudikų nuomone tokie automobiliai turi daug skirtumų nuo Europos rinkai skirtų automobilių, iš Jungtinių Amerikos Valstijų importuoti automobiliai yra pigesni. Dėl to, draudikams sunku įvertinti tikrąją tokio automobilio rinkos vertę ir išvengti draudėjų piktnaudžiavimo siekiant gauti nepagrįstą kompensaciją. Apskritai, tokių automobilių importavimas, autoriaus nuomone, iškreipia rinką ir pažeidžia Europos rinkai pritaikytų, brangesnių automobilių savininkų, lizingo davėjų (kreditorių) interesus ir lūkesčius, kadangi iškreipia tikrąsias automobilių rinkos vertes jas sumažinant, taip apsunkindami draudėjų, naudos gavėjų (kreditorių), teisę gauti teisingą išmoką laikantis kompensacijos principo.

Draudimo sutartys, kuriomis draudimo interesas draudžiamas nauja arba šalių susitarimu nustatyta verte yra bene vienintelės kompensacijos principo, taikomo nuostolių draudimo sutartyse, išimtys. Šalių susitarimu nustatyta verte negali būti pernelyg piktnaudžiuojama – nustatyta vertė negali būti ženkliai nutolusi nuo tikrosios turto draudimo sutartimi saugomo draudimo intereso kainos. Doktrinoje sutinkama nuomonių, kad draudimas atkuriamąja verte, ypač tuomet, kai draudėjui išmokama draudimo išmoka neatkūrus daikto, taip pat laikytinas kompensacijos principo išimtimi, todėl pateisinama draudikų praktika mokėti draudimo išmoką pagal atstatomąją vertę tik draudėjui atkūrus daiktą⁷⁴.

Šalims turto draudimo sutartyje nenurodžius turto vertės, laikoma, kad turto vertė yra jo rinkos kaina turto draudimo sutarties sudarymo metu⁷⁵.

Jeigu nėra materialaus draudimo intereso objekto, pavyzdžiui, laidavimo draudimo sutarties atveju, draudimo vertė yra nuostolio, kurį gali patirti draudėjas, dydis⁷⁶.

⁷³ KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 171.

⁷⁴ *Ibidem*, p. 172.

⁷⁵ Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003-10-08, Nr. 94-4246, 140 str.

⁷⁶ KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 171.

3.3. Draudimo suma ir draudimo išmoka turto draudimo sutartyse

Draudikas, nustatęs draudimo vertę, draudimo sutartyje turi nustatyti draudimo sumą. Ji įprastai yra lygi draudimo vertei. Draudimo suma yra draudimo sutartyje nurodyta maksimali draudimo išmoka, kuri visais atvejais yra pagrįsta draudžiamo turto atkūrimo, nuostolių atlyginimo kaštais ir yra didžiausia draudiko atsakomybė kiekvienam draudžiamajam įvykiui.

Kartais draudimo sutartyje numatyta draudimo suma yra mažesnė už draudimo vertę, tokiu atveju, tai – nevisiškas draudimas⁷⁷. Tai įmanoma tais atvejais, kai apdrausto materialaus turto draudimo vertė draudimo apsaugos galiojimo laikotarpiu padidėja daugiau nei 10 proc.⁷⁸, lyginant su draudimo verte sudarant draudimo sutartį, arba kai draudėjas siekdamas apdrausti tik dalį savo turtinio intereso sąmoningai pasirenka mažesnę draudimo sumą. Dėl šių aplinkybių susiklosčius nevisiško draudimo teisiniams santykiams, draudimo išmoka gali būti išmokama atsižvelgiant į šias taisykles⁷⁹:

- 1) Proporcinis draudimas⁸⁰. Kai sutarta draudimo suma yra mažesnė nei apdrausto turto draudimo vertė įvykio dienai, dėl draudžiamojo įvykio patirti nuostoliai yra atlyginami tik dalinai, apskaičiuojant proporcingai draudimo sumos ir draudimo vertės įvykio dieną santykiui. Proporcinio draudimo santykis paskaičiuojamas šiuo būdu: draudimo liudijime nurodyta draudimo suma padalinama iš apdrausto turto draudimo vertės įvykio dieną (pavyzdžiui, turto draudimo sutartyje pastato draudimo suma yra 100 000 EUR, pastato draudimo vertė įvykio diena yra 200 000 EUR tai santykis būtų lygus $100\ 000\ \text{EUR} / 200\ 000\ \text{EUR} = 0,5$). Proporcinio draudimo atveju draudimo išmoka yra mažinama nuostolių sumą padauginus iš nevisiško draudimo santykio (pavyzdžiui, pastato draudimo suma yra 100 000 EUR, išskaita yra 60 EUR, pastato draudimo vertė įvykio dieną yra 200 000 EUR, nuostolis 50 000 EUR, draudimo išmoka tokiu atveju būtų skaičiuojama taip $(50\ 000 * 0,5) - 60 = 24\ 940\ \text{EUR}$)⁸¹.

⁷⁷ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 6.999 str.

⁷⁸ Žr. ERGO Insurance SE Lietuvos filialas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-24]. Prieiga per internetą: <<https://www.ergo.lt/>>, taip pat If P&C Insurance AS filialas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-24]. Prieiga per internetą: <<https://www.if.lt/>>.

⁷⁹ KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 173.

⁸⁰ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 6.999 str. 1 d.

⁸¹ Žr. ERGO Insurance SE Lietuvos filialas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-24]. Prieiga per internetą: <<https://www.ergo.lt/>>, taip pat If P&C Insurance AS filialas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-24]. Prieiga per internetą: <<https://www.if.lt/>>.

- 2) Pirmosios rizikos draudimas. Draudiko atsakomybė (išmoka) yra ribojama tam tikra draudimo suma ir visi dėl draudžiamąjo įvykio patirti nuostoliai (įskaitant tiesioginę žalą ir visas numatytas papildomas išlaidas) yra atlyginami iki draudimo liudijime nurodytos draudimo sumos, nepriklausomai nuo to, koks yra turto draudimo sumos ir draudimo vertės santykis, tačiau atlygintini nuostoliai negali viršyti tikrosios turto draudimo vertės⁸².

Jeigu turto draudimo sutartyje, išskyrus įstatymų numatytus atvejus, yra apdrausta tik dalis turto ar rizikos (draudimo) vertės, draudėjas (naudos gavėjas) turi teisę papildomai juos apdrausti, sudarydamas papildomą draudimo sutartį su tuo pačiu ar kitu draudiku. Tačiau visais atvejais bendra draudimo suma pagal visas draudimo sutartis negali viršyti draudimo vertės, kad nebūtų pažeistas kompensacijos principas. Užsienio valstybių praktikoje gana populiarios išskaitos draudimo sutartys, kuriomis draudžiama draudėjui tenkanti rizikos dalis, pavyzdžiui, išskaita⁸³ įvykus draudžiamajam įvykiui nuomojantis automobilį. Lietuvoje veikiančios draudimo įmonės tokias draudimo sutartis pradėjo siūlyti tik 2018 metais⁸⁴.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.1001 straipsnis nurodo, kad jeigu draudimo suma, nurodyta draudimo sutartyje, viršija draudimo vertę, tai draudimo sutartis negalioja dėl tos draudimo sumos dalies, kuri viršija draudimo vertę. Straipsnyje taip pat nurodoma, kad jau išmokėta draudimo vertę viršijanti draudimo išmoka negali būti išieškota. Minėta taisyklė taikoma, kai draudėjas sudarydamas draudimo sutartį neatskleidė draudikui reikšmingos informacijos įvertinant draudimo riziką. Jeigu draudimo suma buvo padidinta dėl draudėjo apgaulės, draudikas turi teisę reikalauti draudimo sutartį pripažinti negaliojančia ir atlyginti jam padarytus nuostolius, kiek jų nepadengia gauta draudimo įmoka (premija)⁸⁵. Minėtų taisyklių tikslas saugoti draudiką nuo nepagrįsto draudėjo praturtėjimo draudiko sąskaita. Atkreiptinas dėmesys, kad turto draudimo sutartis savo prigimtimi yra kompensuojamojo pobūdžio – už draudimo įvykį draudėjas, naudos gavėjas (kreditorius) negali gauti didesnės draudimo išmokos negu faktiškai jo patirti nuostoliai.

⁸² Žr. ERGO Insurance SE Lietuvos filialas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-24]. Prieiga per internetą: <<https://www.ergo.lt/>>, taip pat If P&C Insurance AS filialas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-24]. Prieiga per internetą: <<https://www.if.lt/>>.

⁸³ Apdrausto nuostolio dalis, kuri nepriklausomai nuo nuostolio dydžio tenka pačiam draudėjui (apdraustajam).

⁸⁴ Žr. If P&C Insurance AS filialas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-25]. Prieiga per internetą: <<https://www.if.lt/apieif/naujienos/2018/palengvejimas-keliaujantiems-nuomotu-automobiliu-uzsienyje/>>.

⁸⁵ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 6.999 str. 3 d.

Tam tikra prasme į draudimo sutartį didesne už draudimo vertę suma panašūs dvigubo draudimo teisiniai santykiai. Dvigubo draudimo teisiniai santykiai atsiranda draudėjui tą patį turtinį interesą apdraudus keliomis skirtingų draudikų turto draudimo sutartimis.

Kai turto draudimo sutartimi draudimo interesas apdraustas nuo tų pačių rizikų keleto draudikų dėl draudėjo neatsargumo, draudimo išmoka, kurią turi mokėti kiekvienas draudikas, sumažinama proporcingai draudimo sumos sumažinimui pagal atitinkamą draudimo sutartį⁸⁶. Taigi, kiekvieno draudiko draudimo suma proporcingai mažėja tiek, kad visas jas sudėjus jos būtų lygios draudimo vertei. Tokiu atveju, jeigu dvigubo draudimo teisiniai santykiai atsirado dėl draudėjo tyčios siekiant nepagrįsto praturtėjimo draudikų sąskaita, draudikai turi teisę reikalauti tokias turto draudimo sutartis pripažinti negaliojančiomis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.91 straipsnio pagrindu. Jei turto draudimo sutartys pripažįstamos negaliojančiomis, nemokama jokia draudimo išmoka⁸⁷.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.1001 straipsnio 4 dalies nuostatos nedraudžia turto draudimo sutartyje numatyti, kad draudimo apsauga negalioja tuo atveju, kai ta pati draudimo rizika yra apdrausta kito draudiko⁸⁸. Turto draudimo sutartyje numačius minėtą sąlygą, neatsiranda dvigubo draudimo teisiniai santykiai, kadangi draudikai nesaugo tų pačių rizikų.

Su dvigubo draudimo ir papildomo draudimo teisiniais santykiais negalima tapatinti draudėjo siekio (savo ar kreditoriaus iniciatyva siekiant labiau apsaugoti savo ar kreditoriaus interesus) papildomai apdrausti pirmąją turto draudimo sutartimi neapdraustas rizikas. Tokiu atveju sudarytos turto draudimo sutartys saugo turtinį interesą nuo skirtingų rizikų ir dvigubo ar papildomo draudimo teisiniai santykiai neatsiranda.

Teisės aktų nustatyta tvarka, kuomet dvigubo draudimo atveju, išmoka sąžiningam draudėjui proporcingai išmokama visų draudikų atskirai, autoriaus nuomone, nėra patogi ir tinkamai užtikrinanti sąžiningo draudėjo interesus. Draudėjui būtų daug patogiau ir ekonomiškai efektyviau reikalauti visos draudimo išmokos iš vieno kurio nors draudiko. Tokia praktika, pavyzdžiui, taikoma Vokietijoje ir Prancūzijoje. Vėliau draudikai, remdamiesi turto draudimo sutartyse numatytais įsipareigojimais galėtų atsiskaityti tarpusavyje⁸⁹.

⁸⁶ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262., 6.999 str. 4 d.

⁸⁷ KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 175.

⁸⁸ *Ibidem*.

⁸⁹ *Ibidem*, p. 177.

Darbo dalis, skirta išmokai turto draudimo sutartyse, būtų neišsami nepaminėjus nors keletos Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarčių, skirtingai vertinusių kompensacijos principą.

Vienoje iš bylų⁹⁰ faktinės aplinkybės primena neretai Lietuvos draudimo įmonių praktikoje pasitaikančią situaciją, kuomet asmuo, apsidraudęs civilinės atsakomybės draudimu, padaro žalą kito asmens turtui, kuris yra apdraustas turto draudimo sutartimi. Bylos atveju draudikas pagal turto draudimo sutartį draudėjui išmokėjo 11 634 eurų dydžio draudimo išmoką. Asmens, atsakingo už padarytą žalą, civilinės atsakomybės draudikas nukentėjusiajam taip pat išmokėjo 4458 eurų dydžio draudimo išmoką, pagal asmens, atsakingo už padarytą žalą, civilinės atsakomybės draudimo sutartį. Vėliau turto draudimo draudikas motyvuodamas tuo, kad draudėjas nepagrįstai praturtėjo, reikalavo, kad draudėjas grąžintų draudikui 4458 eurų kaip įgytus be pagrindo.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas šioje situacijoje nenustatė nepagrįsto praturtėjimo, nes nebuvo nustatyta, kad draudėjas praturtėjo neturėdamas teisinio pagrindo, o tai viena iš būtinų šių teisinių santykių sąlygų⁹¹.

Tokia teismo pozicija, autoriaus nuomone, paneigia teisingą kompensacijos principo taikymą, kadangi turto draudimo draudikas išmokėjo 11 634 eurų dydžio draudimo išmoką taip padengdamas visą draudėjo patirtą nuostolį ir įgyvendindamas kompensacijos principą. Dėl šios priežasties, autoriaus nuomone, draudėjas neturėjo teisės į papildomą 4458 eurų dydžio draudimo išmoką. Tiesa, byla autoriaus paminėta tik siekiu supažindinti su praktika, tačiau ji nėra itin reikšminga, kadangi nėra minima vėlesnėse nutartyse kaip pagrindas draudėjui gauti kelias išmokas viršijančias draudimo sumą.

Kitoje byloje⁹², pagal faktines aplinkybes, galiojant turto draudimo sutarčiai, kito draudimo vertė. Byloje teismų konstatuota, kad draudžiamą turto vertė draudžiamą įvykio dieną buvo mažesnė už draudimo vertę, tai patvirtino ir ieškovo pateikta turto vertinimo ataskaita, joje nustatytos rinkos bei likutinė vertės draudžiamą įvykio dieną. Byloje teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad draudimo sutarties tikslas – apsaugoti asmens turtinius interesus žalos atsiradimo atveju, o turto draudimo sutartis savo prigimtimi yra kompensuojamojo pobūdžio – už vieną draudimo įvykį draudėjas negali gauti didesnės draudimo išmokos negu faktiškai jo patirti nuostoliai; draudimo sutartimi suteikiama

⁹⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. rugsėjo 26 d. nutartis civilinėje byloje AB „Lietuvos draudimas v. UAB „Atra“, Nr. 3K-3-427/2005.

⁹¹ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 6.242 str.

⁹² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. balandžio 26 d. nutartis civilinėje byloje V. Š. v. UAB DK „PZU Lietuva“, Nr. 3K-3-229/2014.

apsauga nėra absoliuti – draudikas prisiima ne visą įmanomą, bet ribotą draudimo riziką, o suteikiamos draudimo apsaugos ribos nustatomos draudimo sutartyje.

Baigiant aptarti draudimo išmokas, autoriaus nuomone, vertėtų paminėti dar vieną, ganėtinai dažną situaciją, susiklostančią tarp draudikų ir draudėjų, naudos gavėjų (kreditorių), kai kyla ginčas dėl pridėtinės vertės mokesčio sumos išmokant draudimo išmoką. Pavyzdžiui, fizinio asmens nuomojamam turtui padaroma žala. Asmuo, siekdamas apsaugoti savo (kreditoriaus) interesus, nuomojamą turtą yra apdraudęs ir, kaip naudos gavėjas, kreipiasi į draudiką dėl nuostolių atlyginimo. Draudikas pateikia sąmatą ir išmoka draudimo išmoką, sumažindamas ją pridėtinės vertės mokesčio suma, kuri turėtų būti mokama turtą atkuriančiam subjektui, pridėtinės vertės mokesčio mokėtojui.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas vienoje bylų⁹³ yra pažymėjęs, kad aplinkybe, jog draudėjas dar neatliko turto atkūrimo darbų, nėra pagrindas mažinti išmokėtinos draudimo išmokos dydį pridėtinės vertės mokesčio suma. Apskaičiuojant atkuriamąją turto vertę, įskaičiuojamos visos sumos, kurias paprastai reikia išleisti norint atkurti sugadintą turtą iki tokios būklės, kokios šis buvo iki draudžiamojo įvykio. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nagrinėtoje byloje pagrįstu laikė draudėjo kasaciniame skunde išreikštą poziciją kad, laikantis apeliacines instancijos teismo pozicijos, jog draudėjui neatlikus pastato atkūrimo darbų, pridėtinės vertės mokestis negali būti laikomas draudėjo patirta žala, tektų daryti išvadą, kad ir kitos sumos, reikalingos sugadintam turtui atkurti, negali būti įskaičiuotos į draudimo išmoką, nes draudėjas dar nepatyrė realių apdrausto turto remonto išlaidų. Tai reikštų, kad draudimo išmoka turėtų būti apskaičiuota tik pagal faktiškai patirtas turto atkūrimo išlaidas, taigi tol, kol dėl draudžiamojo įvykio sugadintas turtas realiai neatkurtas, draudimo išmoka apskirtai negalėtų būti išmokėta. Tokia išvada prieštarautų tarp draudiko ir draudėjo sudarytai turto draudimo sutarčiai, kurioje draudimo išmokos dydžio nustatymas ir šios išmokos išmokėjimas nesiejami su faktiškai atliktais apdrausto turto atkūrimo darbais.

Vienas turto draudimo sutarčių ypatumų – subrogacijos institutas. Kreditorius turto draudimo sutartimi saugodamas savo interesus, atsiradus žalai, neturi pareigos draudikui įrodinėti, kad egzistuoja konkreti skola ar įsipareigojimas mokėti draudimo išmoką, tai – vienas iš turto draudimo privalumų kreditorių interesų apsaugai. Tačiau turto draudimo sutarties pagrindu draudikas, atlyginęs žalą, tam tikrais atvejais (kai žalą padaro tretysis

⁹³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje O. V. v. UAB DK „PZU Lietuva“, Nr. 3K-3-12/2009.

asmuo) perima kreditoriaus reikalavimo teises į žalą sukėlusį asmenį ir draudikui tenka įrodinėjimo našta, kad egzistuoja konkreti prievolė ar įsipareigojimas.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.1015 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad, jeigu draudimo sutartis nenumato ko kita, draudikui, išmokėjusiam draudimo išmoką, pereina teisė reikalauti išmokėtų sumų iš atsakingo už padarytą žalą asmens. Taigi subrogacija – tai draudėjo arba naudos gavėjo (kreditoriaus) teisių į žalos atlyginimą perėjimas draudikui įstatymo pagrindu⁹⁴.

Subrogacijos institutą privalu skirti nuo regresinės prievolės. Regresinė prievolė yra nauja prievolė, kuri įprastai atsiranda trečiajam asmeniui įvykdžius prievolę už skolininką⁹⁵. Remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.123 straipsnio 1 dalimi, kai trečiasis asmuo įvykdo prievolę už skolininką, skolininko prievolė kreditoriui pasibaigia tinkamu jos įvykdymu ir atsiranda nauja, t. y. regresinė, prievolė, kuri sieja skolininką ir skolininko prievolę įvykdžiusį asmenį. Subrogacijos atveju, draudikas, išmokėjęs draudimo išmoką pagal turto draudimo sutartį dėl trečiojo asmens padarytos žalos draudėjo turtui, įgyja draudėjo, naudos gavėjo (kreditoriaus), teises ir pareigas, taigi, žalos atlyginimo prievolė nepasibaigia, o tik pasikeičia prievolės dėl žalos atlyginimo šalis⁹⁶.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika⁹⁷ išskiria du pagrindinius subrogacijos instituto tikslus. Pirmiausia, subrogacijos institutas užkerta kelią nepagrįstam draudėjo, naudos gavėjo (kreditoriaus) praturtėjimui tuo atveju, jeigu draudėjas, naudos gavėjas (kreditorius) gautų ir žalos atlyginimą iš atsakingo už žalą asmens, ir draudimo išmoką iš draudiko, t. y. gautų dvigubą kompensaciją. Antra, užtikrina principą „niekas negali gauti naudos iš savo neteisėtų veiksmų“ (lot. *nullus commodum capere de sua injuria propria*): jeigu nebūtų subrogacijos galimybės, atsakingas už padarytą žalą asmuo nepatirtų jokių neigiamų turtinių padarinių, nes draudėjas, naudos gavėjas (kreditorius), gautų žalos atlyginimą draudimo išmokos pavidalu, bei jeigu draudimo išmoka padengtų visą patirtą žalą, jis negalėtų nieko reikalauti iš žalą padariusio asmens. Subrogacijos institutas leidžia draudikui, išmokėjusiam draudimo išmoką, reikalauti iš žalą padariusio asmens draudimo išmokos dydžio sumos, taigi, taip žalą padariusiam asmeniui pritaikoma civilinė atsakomybė.

⁹⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. vasario 10 d. nutartis civilinėje byloje AB „Lietuvos draudimas“ v. UAB „BTA draudimas“, Nr. 3K-3-46/2009.

⁹⁵ KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 179.

⁹⁶ *Ibidem*.

⁹⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. vasario 10 d. nutartis civilinėje byloje AB „Lietuvos draudimas“ v. UAB „BTA draudimas“, Nr. 3K-3-46/2009.

Laidavimo draudimo atveju, draudikas naudodamasis subrogacijos institutu gali įgyti reikalavimo teisę ir į draudėją, jeigu laidavimo draudimo sutartimi draudėjas draudžia naudos gavėjo (kreditoriaus) interesus. Kai draudėjas (skolininkas) neįvykdo draudimo sutartimi apdraustos prievolės naudos gavėjui (kreditoriui), draudikas pastarajam išmoka draudimo išmoką ir perima reikalavimo teisę į skolininką (draudėją)⁹⁸. Paminėtina, kad tokia situacija įmanoma ne tik laidavimo draudimo atveju, bet ir kitų draudimo sutarčių atveju, kuomet skolininkas draudžia kreditoriaus turtinius interesus.

Paminėtina, kad subrogacijos teisė nėra absoliuti. Draudimo sutartis gali subrogaciją uždrausti (pavyzdžiui, gali būti nustatoma, kad subrogacija nebus taikoma draudėjo šeimos nariams), išskyrus atvejus, kai žala padaroma tyčia⁹⁹.

3.4. Draudimo vertės kitimas galiojant turto draudimo sutarčiai ir jo įtaka kreditorių interesų apsaugai

Situacija aukščiau aptartoje byloje, kuomet draudimo vertė, kuria remtasi nustatant draudimo sumą, turto draudimo sutarties galiojimo metu kinta, praktikoje sutinkama dažnai. Tiesa, nagrinėtoje byloje draudimo vertė sumažėjo, tačiau dėl įvairių ekonominių veiksnių dinamikos draudimo vertė gali ir pakilti.

Tais atvejais, kai sudarant turto draudimo sutartį, šalys galėjo numatyti, kad draudimo vertė kis, toks draudimo vertės padidėjimas arba sumažėjimas nelaikytinas draudimo rizikos padidėjimu arba sumažėjimu, todėl turto draudimo sutarties šalių teisiniai santykiai sprendžiami vadovaujantis nevisiško draudimo ir draudimo sumos viršijančios draudimo vertę institutais, o ne rizikos padidėjimo arba sumažėjimo institutais¹⁰⁰.

Draudimo vertei padidėjus ir tapus didesnei nei draudimo suma, atsiranda nevisiško draudimo problema. Tam, kas pagal turto draudimo sutartį yra naudos gavėjas (kreditorius), tokia situacija gali sukelti neigiamas pasekmes. Padarinių dėl nevisiško draudimo riziką, tokiu atveju turi prisiimti pats kreditorius, o siekiant rizikos išvengti – turi rūpintis papildomu draudimu¹⁰¹.

Didžiausia draudimo vertės kitimo rizika kyla turto draudimo sutartims, kurių esminės sąlygos užfiksuojamos ilgam arba visam sutarties galiojimo laikotarpiui. Tokios nuomonės laikomasi Lietuvos banko Priežiūros tarnybos pozicijoje dėl turto draudimo

⁹⁸ KONTAUTAS, Tomas. Draudimo sutarčių teisė: monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 179.

⁹⁹ *Ibidem.*

¹⁰⁰ *Ibidem.*

¹⁰¹ *Ibidem.*

sutarčių, sudaromų siekiant gauti kreditą nekilnojamajam turtui įsigyti¹⁰². Lietuvos banko priežiūros tarnyba nagrinėdama Lietuvoje veikiančių draudimo įmonių praktiką pastebėjo, kad tam tikros turto draudimo sutarčių, kurios sudaromos siekiant gauti kreditą nekilnojamam turtui įsigyti, sąlygos gali neatitikti tikrųjų sutarčių šalių ir suinteresuotų asmenų (paskolą nekilnojamam turtui įsigyti suteikusiai kredito įstaigos) lūkesčių ir interesų¹⁰³. Lūkesčių ir interesų problema ryškėja ir tuomet, kai paskolą teikiančios kredito įstaigos reikalauja turtą apdrausti atkuriamąja verte, kuri negali būti mažesnė nei suteiktos paskolos suma¹⁰⁴.

Pastebėta, kad dauguma atveju ilgalaikės turto draudimo sutartys yra sudaromos visam paskolos, skirtos nekilnojamam turtui įsigyti, sutarties galiojimo laikotarpiui. Tokių turto draudimo sutarčių esminės sąlygos, tokios kaip draudimo suma, dažniausiai nustatomos visam sutarties galiojimo terminui. Minėta, kad draudimo suma yra draudimo sutartyje nurodyta maksimali draudimo išmoka, kuri visais atvejais yra pagrįsta draudžiamo turto atkūrimo, nuostolių atlyginimo kaštais ir yra didžiausia draudiko atsakomybė kiekvienam draudžiamajam įvykiui¹⁰⁵.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.997 straipsnio 2 dalis numato, kad sudarant turto draudimo sutartį draudimo suma negali viršyti tikrosios draudžiamo turto ar turtinės rizikos vertės (draudimo vertės). Tačiau kai draudimo suma yra mažesnė už draudimo vertę, įvykus draudžiamajam įvykiui draudikas mokės draudėjui, naudos gavėjui (kreditoriui), draudimo išmoką, kuri atlygins tik dalį jo patirtų nuostolių ir bus proporcinga draudimo sumos ir draudimo vertės santykiui¹⁰⁶.

Lietuvos banko Priežiūros tarnyba atkreipia dėmesį į tai, kad nekilnojamojo turto rinkos vertė bėgant laikui, dėl įvairių ekonominių veiksnių gali kisti, todėl, fiksuotos draudimo sumos sąlygos atveju, įvykus draudžiamajam įvykiui, naudos gavėjui (kreditoriui) išmokama tik dalį patirtų nuostolių padengianti draudimo išmoka. Atsižvelgiant į tai, kad turto draudimo sutartimis įprastai siekiama visiškai išvengti nuostolių, kuriuos draudžiamojo įvykio atveju kompensuotų draudikas, pasikeitus

¹⁰² Žr. Lietuvos banko Priežiūros tarnybos pozicija dėl turto draudimo sutarčių, sudaromų siekiant gauti kreditą nekilnojamajam turtui įsigyti [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-24]. Prieiga per internetą: <https://www.lb.lt/uploads/documents/docs/549_dc30eb5dc7c8b9c61a34bca3d80ab09f.pdf>.

¹⁰³ *Ibidem*.

¹⁰⁴ *Ibidem*.

¹⁰⁵ *Ibidem*.

¹⁰⁶ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 6.999 str. 1 d.

draudimo vertei, daugeliu atvejų draudimo išmoka neatitiks nei draudėjo, nei paskolą suteikusios kredito įstaigos lūkesčių¹⁰⁷.

Taip pat atkreiptinas dėmesys į įprastai paskolą teikiančių kredito įstaigų reikalavimą, kad hipoteka įkeičiamas turtas turto draudimo sutartimi būtų draudžiamas atkuriamąja verte ir ne mažesne draudimo suma nei suteiktas paskolos dydis. Jau minėta, kad atkuriamąja verte laikomos išlaidos naujo tokios pat paskirties, rūšies, tipo, kokybės, ar analogiškų techninių parametrų turėtam turtui atstatyti. Išduodamos paskolos suma įprastai skiriama nekilnojamajam turtui įsigyti, todėl labiau susijusi su nekilnojamojo turto kaina ir rinkos verte. Pastarajai įtaką daro ne tik su turto sukūrimu (pastatymu) susijusios išlaidos, bet ir paklausos bei pasiūlos santykis, darbo užmokesčio dydis ir kiti ekonominiai veiksniai, todėl neretai rinkos vertė yra didesnė nei atkuriamoji vertė. Aptariamuoju atveju turto draudimo sutartis negali tinkamai apsaugoti sutarties šalių ir paskolos davėjų interesų, nes draudimo išmoka net ir visiško turto sunaikinimo ar praradimo atveju nesieks draudimo sumos. Šiuo atveju draudėjas ne tik moka didesnę draudimo įmoką, kuri sietina su didesne draudimo suma, bet ir įgyja nepagrįstą lūkestį, kad draudžiamąjo įvykio atveju draudimo išmoka padengs jo gautą paskolą turtui įsigyti. Tuo pačiu tai neužtikrina ir paskolos davėjo interesų bei lūkesčių dėl paskolos grąžinimo užtikrinimo¹⁰⁸.

Vertinant ilgalaikių turto draudimo sutarčių problematiką, reiktų atkreipti dėmesį į tai, kad dėl įvairių fizinių ir ekonominių veiksnių dinamikos neįmanoma objektyviai įvertinti galimų įvykių arba pokyčių, todėl turto draudimo sutarčių sudarymas ilgam laikotarpiui fiksuojant esmines sutarties sąlygas, tokias kaip draudimo suma, neleidžiama tinkamai įvertinti draudimo kompanijų prisiimamos draudimo rizikos ir tinkamai apskaičiuoti draudimo įmokos, kuri yra reikšminga ne tik kaip draudiko pajamų, reikalingų įsipareigojimams pagal draudimo sutartis tinkamai vykdyti, šaltinis, bet ir kaip konkurencinga ir patraukli paslaugos kaina draudėjui ar kreditoriui, jeigu, pavyzdžiui, asmuo turto draudimo sutartimi siekia apsaugoti nuomojamą turtą. Pažymėtina ir tai, kad visą paskolos sutarties galiojimo laiką fiksuotos turto draudimo sutarties sąlygos paskolos davėjui suteikia tik formalias garantijas ir neleidžia tikėtis tinkamos kreditoriaus interesų apsaugos¹⁰⁹.

¹⁰⁷ Žr. Lietuvos banko Priežiūros tarnybos pozicija dėl turto draudimo sutarčių, sudaromų siekiant gauti kreditą nekilnojamajam turtui įsigyti [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-24]. Prieiga per internetą: <https://www.lb.lt/uploads/documents/docs/549_dc30eb5dc7c8b9c61a34bca3d80ab09f.pdf />.

¹⁰⁸ *Ibidem*.

¹⁰⁹ *Ibidem*.

Lietuvos banko Priežiūros tarnybos nuomone, siekiant tinkamos paskolos gavėjo ir paskolos davėjo lūkesčių ir interesų apsaugos, turto draudimo sutartys turi būti sudaromos tokiam laikotarpiui, kuris leistų kiek galima tiksliau įvertinti draudimo riziką ir nustatyti tinkamas sutarties sąlygas tikrosioms sutarties šalims. Minėtose turto draudimo sutartyse dėl atkuriamosios vertės problematikos turėtų būti numatytos sąlygos, kurios neleistų draudimo sumos ir draudimo vertės neatitikties atveju automatiškai taikyti minėto proporcinio draudimo išmokos apskaičiavimo būdo¹¹⁰.

Pažymėtina, kad jeigu paskola įgyto ir įkeisto turto vertė sumažėjo, o skolininkas neįvykdė įsipareigojimo dalies, kuria sumažėjo daikto vertė, arba daiktas žuvo, kreditoriai turi teisę į daikto draudimo sumą, neviršijančią jų reikalavimų sumos. Gavus raštišką visų kreditorių sutikimą, draudimo suma gali būti išmokama įkeisto daikto savininkui¹¹¹.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad įtaką kreditorių interesų apsaugai turto draudimo sutarčių atveju gali daryti daug veiksnių: ir apdrausto turto rinkos vertės kitimas, ir konkurencijos lygis atskirose ūkinės veiklos srityse, pavyzdžiui, nekilnojamojo turto atkuriamajai vertei įtaką gali daryti netgi darbuotojų atlyginimų augimas statybų sektoriuje, kadangi tai gali įtakoti ir pačių reikalingų atlikti atstatymo darbų vertę, ir pan.

3.5. Kreditorių interesų apsauga ir ypatumai turto draudimo sutartyse be materialaus draudimo objekto

Anksčiau išvardinti, Lietuvoje veikiančių draudimo įmonių siūlomi turto draudimo porūšiai, tokie kaip verslo nutraukimo draudimas, laidavimo draudimas, kreditų draudimas ir pan., vien savo pavadinimais suponuoja tai, kad turto draudimo sutartimi gali būti draudžiami ir nematerialaus pobūdžio turtiniai interesai. Tiesa, ne visos Lietuvoje veikiančios draudimo įmonės šiuos draudimo porūšius priskiria prie turto draudimo sutarčių. Ne vienodai sutartys klasifikuojamos ir doktrinoje, tačiau yra aišku, kad tokiomis sutartimis draudikai teikia draudiminę apsaugą nuo galimų turtinių nuostolių draudėjui ar sutarties užsakovui, todėl, autoriaus nuomone, tokios sutartys turėtų būti priskiriamos prie turto draudimo sutarčių ir nagrinėtinos plačiau siekiant atskleisti jų ypatumus kreditorių interesų apsaugai.

¹¹⁰ Žr. Lietuvos banko Priežiūros tarnybos pozicija dėl turto draudimo sutarčių, sudaromų siekiant gauti kreditą nekilnojamajam turtui įsigyti [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-24]. Prieiga per internetą: <https://www.lb.lt/uploads/documents/docs/549_dc30eb5dc7c8b9c61a34bca3d80ab09f.pdf />.

¹¹¹ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 4.196 str. 2 d.

Jau minėta, kad tokių sutarčių draudimo objektas nėra materialus. Priklausomai nuo sutarties pobūdžio draudimo objektu gali būti turtiniai interesai, susiję su draudėjo prievolių, už kurias draudikas laidavo laidavimo draudimo sutartimi, taip pat debitoriniai įsiskolinimai, kuriuos draudikas apdraudė kreditų draudimo sutartimi ir panašiai. Praktikoje pasitaiko ir tokių sutarčių, kuriomis draudžiami finansinės nuomos (lizingo) gavėjo įsipareigojimai lizingo davėjui, tai reiškia, kad lizingo davėjas savo interesus gali saugoti ne tik įpareigodamas drausti lizingu įgytą turtą, pavyzdžiui, automobilį kasko draudimu, bet ir pats apdrausdamas kliento įsipareigojimą kreditų draudimu.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje¹¹² taip pat yra išaiškinta, kad tokio pobūdžio draudimo sutartys Lietuvos Respublikos draudimo įstatyme priskirtos didelės draudimo rizikos sutartims¹¹³, o didelės rizikos draudimo sutarties atveju preziumuojama didesnė negu įprasta draudžiamojo įvykio tikimybė. Ši aplinkybė lemia poreikį draudimo sutartyje išsamiai aptarti rizikos valdymo ir paskirstymo klausimus bei nustatyti atitinkamas sutarties šalių interesų apsaugos priemones.

Draudėjui draudimo apsauga gali būti suteikiama ne tik tada, kai sutarties nevykdymas yra susijęs su ekonominio pobūdžio priežastimis, pavyzdžiui, su finansiniu įmonės nemokumu, bet ir tada, kai tai lemia politinės priežastys, tokios kaip: karas, pilietiniai neramumai, streikai ar kitos valdžios institucijų vykdomos priemonės¹¹⁴. Tokią apsaugą gali pasiūlyti tik draudikai ir tai vienareikšmiškai išskiria draudimą iš kitų kreditorių interesų užtikrinimo priemonių. Tiesa, tokia draudimo rūšis įprastai yra kur kas brangesnė už įprastą draudimą, o šios rizikos draudimo praktinis poveikis ir nauda kreditorių interesams yra sumažinti sudėtingų, nepalankių draudimo sutarties ir draudimo taisyklių nuostatų¹¹⁵.

Kaip vienas iš svarbių aspektų kreditorių interesų apsaugai išskirtini draudiko prevenciniai veiksmai, kurių pastarasis imasi prieš sudarant tokio pobūdžio sutartis. Draudikas atlieka išsamią šalies, kurios įsipareigojimus draus, analizę. Tiriama tokios šalies finansinė būklė, atsiskaitymo su kitais verslo partneriais istorija, informacija apie įmonės akcininkus, vadovą ir kt. Įvertinta informacija perduodama draudėjui, kuris neigiamos informacijos atveju turi galimybę išvis nesudaryti sandorio su nepatikimu partneriu ir išvengti galimų nuostolių. Be to ši informacija būtina ir draudimo įmokai nustatyti. Jeigu

¹¹² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje BUAB „Staticus“ v. Coface Austria Kreditversicherung, Nr. 3K-3-215/2013.

¹¹³ Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003-10-08, Nr. 94-4246, 10 str. 1 d. 2 p.

¹¹⁴ JUODKA, Robert. *Teisinės kredito rizikos mažinimo priemonės*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2006, p. 116.

¹¹⁵ *Ibidem*.

po duomenų analizės gaunama teigiamą šalies vertinimo išvada, draudikas prisiimdamas mažesnę riziką gali pasiūlyti mažesnę draudimo įmokos kainą, priešingu atveju, įmoka gali būti gerokai didesnė, o kartais draudikas gali išvis atsisakyti drausti skolininko įsipareigojimus.

Jau minėta, kad draudikui įstatymų keliama aukšti reikalavimai, o jų veikla prižiūrima priežiūros institucijų, todėl draudėjui (kreditoriui), draudimo sutarties atveju, nereikia papildomai vertinti draudiko gebėjimo tinkamai vykdyti prisiimtus įsipareigojimus, siekiant tinkamos ir pakankamos interesų apsaugos. Tinkamą draudikų įsipareigojimų vykdymą užtikrina ir aukšti reikalavimai įstatiniam kapitalui (jis negali būti mažesnis kaip 3 700 000 eurų)¹¹⁶, ir specialiai sukaupti rezervai.

Kai kuriose šalyse draudikai teikia savo klientams ir teisinės pagalbos paslaugas. Draudikai konsultuoja sutarčių sudarymo su partneriais klausimais, suteikia informaciją apie užsienio valstybės teisės normas ir panašiai. Šios paslaugos įprastai yra mokamos, tačiau, nepaisant to, draudimas dažnai yra pigesnis kreditoriaus interesų gynimo priemonė nei, pavyzdžiui, banko garantija¹¹⁷.

Be šių pranašumų, tokios draudimo sutartys turi ir neigiamų aspektų. Pavyzdžiui, garanto ar laiduotojo atsakomybė pagal garantijos ar laidavimo sutartis įprastai nesiejama su tam tikromis prievolių neįvykdymo priežastimis ar sąlygomis. Draudimo sutarties esmė yra ta, kad draudimo teikiama apsauga siejama su tam tikrų aplinkybių atsiradimu, t. y. draudiminiu įvykiu, pavyzdžiui, skolininkui tapus nemokiu. Tai reiškia, kad draudikas kreditoriui (draudėjui) įvykdys prievolę už skolininką tik atsitikus draudimui įvykiui numatytam draudimo taisyklėse. Dėl šių priežasčių gali pasirodyti, kad tokios draudimo sutartys kiek per siaurai užtikrina kreditorių interesų apsaugą, prisiimtų skolininko įsipareigojimų kontekste. Pavyzdžiui, skolininkas gali būti finansiškai mokus, bet prievolės nevykdys arba ją įvykdys netinkamai. Doktrinoje sutinkama nuomone, kad apsisaugoti nuo tyčinio prievolės nevykdymo padeda jau minėta prevencija, kuomet draudikas, prieš sudarant draudimo sutartį, atlieka išsamią skolininko analizę vertinant jo gebėjimą užtikrinti savalaikį įsipareigojimų vykdymą. Be to tokia draudikų praktika laikyti skolininko nemokumą draudiminiu įvykiu gali apsaugoti nuo nesąžiningų draudėjo (kreditoriaus) ir skolininko susitarimų kreditorių atžvilgiu. Tiesa, tokia praktika nedidina šios kreditorių interesų užtikrinimo priemonės patrauklumo kreditoriams, palyginti su

¹¹⁶ Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003-10-08, Nr. 94-4246, 40 str.

¹¹⁷ JUODKA, Robert. *Teisinės kredito rizikos mažinimo priemonės*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2006, p. 117.

besąlyginėmis kreditorių interesų užtikrinimo priemonėmis. Atkreiptinas dėmesys, kad draudikų aplinkoje vykstantys pokyčiai yra gana dinamiški, atsižvelgiant į šioje ūkinėje veikloje besivystančią konkurencinę aplinką, todėl Lietuvoje veikiančių draudimo įmonių praktikoje¹¹⁸ vis dažniau sutinkamos draudimo taisyklės, kuriose draudikai nurodo draudžiantys ne tik su skolininko nemokumu susijusias rizikas¹¹⁹.

Paminėtina, kad tokias draudimo sutartis siūlantys draudikai atsako tik už prievolės neįvykdymą kompensuodami draudėjui, naudos gavėjui (kreditoriui), tik draudimo sumos, numatytos draudimo sutartyje, dydžio nuostolius ir tik pagal draudimo sutartyje numatytą proporciją. Atsižvelgiant į draudiko draudimo sutartimi prisiimamas rizikas, skolininko gebėjimą užtikrinti savalaikius atsiskaitymus, draudimo įmokos dydį, ši proporcija įprastai varijuoja 75-100 proc. ribose nuo draudėjui (kreditoriui) priklausančios iš skolininko gauti sumos¹²⁰.

Draudėjo patirti nuostoliai, kurie viršija draudimo sutartyje numatytą draudimo sumą, tenka pačiam draudėjui (kreditoriui), išskyrus papildomo draudimo atvejus.

Verta paminėti, kad įvykus draudimui įvykiui, realus draudimo sumos išmokėjimas draudėjui (kreditoriui) nevyksta iškart. Draudimo sutartyse įprastai numatyti tam tikri skolininko tariamo nemokumo¹²¹ laikotarpiai, kurių pasibaigimas yra viena iš esminių draudiko pareigos išmokėti draudimo sutartyje numatytą draudimo išmoką atsiradimo sąlyga. Priklausomai nuo draudimo sutarties sąlygų, tariamo nemokumo laikotarpis gali trukti nuo keturių iki devynių mėnesių, vadinasi, draudėjui (kreditoriui) draudimo išmokos kartais gali tekti laukti net devynis mėnesius¹²².

¹¹⁸ Žr. ERGO Insurance SE Lietuvos filialas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-20]. Prieiga per internetą: <<https://www.ergo.lt/>>, taip pat If P&C Insurance AS filialas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-20]. Prieiga per internetą: <<https://www.if.lt/>>, taip pat Lietuvos draudimas, AB [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-20]. Prieiga per internetą: <<https://www.ld.lt/>>, taip pat "Compensa Vienna Insurance Group", akcinė draudimo bendrovė [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-20]. Prieiga per internetą: <<https://www.compensa.lt/>>, taip pat Akcinė draudimo bendrovė „Gjensidige“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-20]. Prieiga per internetą: <<https://www.gjensidige.lt/>>, taip pat Seesam Insurance AS Lietuvos filialas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-20]. Prieiga per internetą: <<https://www.seesam.lt/>>, taip pat AAS „BTA Baltic Insurance Company“ filialas Lietuvoje [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-20]. Prieiga per internetą: <<https://www.bta.lt/>>.

¹¹⁹ JUODKA, Robert. *Teisinės kredito rizikos mažinimo priemonės*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2006, p. 118.

¹²⁰ *Ibidem*.

¹²¹ Tariamas nemokumas – uždelsta pirkėjo skola, kai nėra teisės aktais patvirtinta tvarka patvirtinto nemokumo.

¹²² JUODKA, Robert. *Teisinės kredito rizikos mažinimo priemonės*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2006, p. 118.

Draudikai neapsiriboja tik iš komercinių sandorių atsiradusių skolininko įsipareigojimų užtikrinimu, bet gali padėti užtikrinti kreditoriaus interesus ir garantijos, ar laidavimo atveju, jau minėta laidavimo draudimo sutartimi¹²³.

Turto draudimo sutartyse, kuriose draudimo objektas nėra materialaus pobūdžio, pavyzdžiui, finansinių kreditų draudimo atveju, tokių draudimo vertės kitimo keliamų problemų, kurias aptarėme nagrinėjant nekilnojamo turto vertės kitimo problematiką, kreditorių interesams išvengiama. Nematerialaus pobūdžio turto draudimo sutartyje draudimo suma įprastai yra nustatoma draudiko ir draudėjo sutarimu, atsižvelgiant į turto draudimo sutarties užsakovo keliamus reikalavimus, galimus patirti nuostolius¹²⁴. Tiesa, kadangi nuostolis tokiose turto draudimo sutartyse yra tiesiogiai susijęs su pinigais, teoriškai draudimo vertė keičiasi dėl natūralaus sveikos ekonomikos reiškinių - infliacijos.

3.6. Turto draudimo sutarties šalių teisės ir pareigos sutarties galiojimo laikotarpiu

Minėta, kad draudimo sutartis yra dvišalė, vienos sutarties šalies pareiga atitinka kitos sutarties šalies teisę reikalauti įvykdyti šią pareigą, todėl tinkama turto draudimo sutarties teikiama apsauga draudėjų ir kreditorių interesams neatsiejama nuo deramo sutarties šalių pareigų vykdymo sutarties galiojimo laikotarpiu. Pažymėtina, kad pagal kreditoriaus (naudos gavėjo) interesus sudaromos turto draudimo sutarties sąlygas draudėjas ir naudos gavėjas (kreditorius) dažnai nėra tas pats asmuo. Draudėjas įsipareigoja tinkamai vykdyti savo pareigas, o nuo to tinkamo pareigų vykdymo gali labai tiesiogiai priklausyti kreditoriaus (naudos gavėjo) interesų apsauga. Pavyzdžiui, paskola įgyto turto draudimo atveju, kai kreditoriaus interesų apsauga neatsiejama nuo paskolos gavėjo tinkamo draudėjui priskirtų pareigų vykdymo, kadangi jų nevykdymas ar netinkamas vykdymas gali lemti draudimo išmokos sumažėjimą arba draudiko atsisakymą mokėti draudimo išmoką naudos gavėjui (kreditoriui).

3.6.1. Draudėjo pareigos

Pagrindinė draudėjo pareiga – mokėti draudimo įmokas. Šios draudėjo pareigos tinkamas vykdymas sietinas su dviem labai svarbiais teisiniais padariniais. Visų pirma, nuo to momento, kai draudėjas sumoka visą ar pirmą draudimo įmoką, įsigalioja draudimo

¹²³ JUODKA, Robert. *Teisinės kredito rizikos mažinimo priemonės*: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2006, p. 118..

¹²⁴ Žr. Akcinė draudimo bendrovė „Gjensidige“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://www.gjensidige.lt/>>.

sutartis¹²⁵, antra, draudėjui nesugebant tinkamai vykdant pareigos mokėti draudimo įmokas draudimo apsauga sustabdoma¹²⁶, ko pasekmėje įvykus draudžiamajam įvykiui draudikas neprivalo mokėti draudimo išmokos. Tai, kaip minėta aukščiau, įtakoja ir kreditoriaus interesų apsaugą, jei kalbame apie turto draudimą kaip priemonę jiems užtikrinti. Pavyzdžiui, paskolos gavėjui nesugebant užtikrinti savalaikio draudimo įmokų mokėjimo, gali būti sustabdoma ir hipoteka kreditoriaus naudai įkeisto turto draudimo apsauga. Todėl, autoriaus nuomone, suprantama kredito davėjų praktika vis dažniau siūlant draudėjams šalia kreditavimo paslaugos taip pat ir savo turto draudimo paslaugas, siekiant maksimaliai apsisaugoti nuo tokių situacijų, kai neigiamas pasekmes kreditoriui gali sukelti netgi pavėluotas sužinojimas apie draudėjo pareigų savalaikiai mokėti draudimo įmokas nevykdymą.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.1010 straipsnis taip pat nustato draudėjo pareigą pranešti apie rizikos padidėjimą iškart, kai apie jį sužino. Kai draudimo rizikos padidėjimas priklauso nuo draudėjo valios, taip pat tais atvejais, kai apie galimą draudimo rizikos padidėjimą draudėjas sužino anksčiau, nei jis įvyksta, jis privalo informuoti draudimo bendrovę dar prieš draudimo rizikos padidėjimą. Savo ruožtu draudikas, sužinojęs apie draudimo rizikos padidėjimą, turi teisę reikalauti draudėjo pakeisti turto draudimo sutarties sąlygas arba padidinti draudimo įmoką. Jeigu draudėjas tokiu atveju nesutinka pakeisti draudimo sutarties sąlygų ar mokėti didesnės draudimo įmokos premijos, draudikas turi teisę kreiptis į teismą dėl draudimo sutarties nutraukimo ar pakeitimo iš esmės pasikeitus aplinkybėms¹²⁷. Draudėjui apie padidėjusią arba galinčią padidėti draudimo riziką nepranešus, atsiranda teisinės pasekmės, kaip ir draudėjui neįvykdžius informacijos atskleidimo pareigos¹²⁸. Jeigu turto draudimo sutarties galiojimo metu draudimo rizika sumažėja ar gali sumažėti, draudėjas įgyja teisę reikalauti pakeisti draudimo sutarties sąlygas arba sumažinti draudimo įmoką lygiai taip pat, kaip draudikas rizikos padidėjimo atveju. Analogiškai, jei draudikas nesutinka su tokiu draudėjo reikalavimu, draudėjas turi teisę kreiptis į teismą dėl draudimo sutarties nutraukimo ar pakeitimo.

Draudikas yra suinteresuotas, kad sudaręs draudimo sutartį draudėjas elgtųsi taip, lyg būtų neapsidraudęs. Būtent dėl to kiekviena draudimo sutartis nustato atsargumo

¹²⁵ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 6.996 str.

¹²⁶ Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003-10-08, Nr. 94-4246, 96 str. 1 d.

¹²⁷ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 6.1010 str. 2 d.

¹²⁸ *Ibidem*, 6.993 str.

priemonės, kurių draudėjui privalu laikytis galiojant draudimo sutarčiai, pavyzdžiui, išėinant užrakinti buto duris, o ne atvirkščiai – nerūpestingu elgesiu prisidėti prie žalos turtui atsiradimo¹²⁹. Tokiu atveju, jei draudėjas tyčia nesilaiko draudiko nurodytų atsargumo priemonių, draudikas įgyja teisę atsisakyti mokėti draudimo išmoką, tačiau svarbu atkreipti dėmesį, kad teisę atsisakyti mokėti draudimo išmoką draudikas įgytų tik tuo atveju, jeigu tarp nurodytų atsargumo priemonių nesilaikymo ir draudiminio įvykio būtų tiesioginis priežastinis ryšys. Jeigu draudėjas nesilaiko atsargumo priemonių dėl neatsargumo, teisiųjų padarinių draudimo išmokai įprastai neatsiranda. Draudimo apsauga įprastai apima neatsargių draudėjo veiksmų padarinių rezultatus¹³⁰. Šiuo atveju manytina, kad nei draudėjų, nei naudos gavėjų (kreditorių) interesai įprastai dėl tokių draudėjo veiksmų nėra pažeidžiami.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika vertinant tiesioginį priežastinį ryšį tarp nurodytų atsargumo priemonių nesilaikymo ir draudiminio įvykio, autoriaus nuomone, diskutuotina. Praktikoje nusistovėjusi pozicija, kad draudiko atsisakymas mokėti draudimo išmoką ar draudimo išmokos sumažinimas, draudėjui palikus transporto registracijos liudijimą transporto priemonėje, laikytinas pagrįstu¹³¹. Dokumentų palikimas transporto priemonėje dažniausiai nėra draudžiamojo įvykio priežastis, nes vagis, nusprendęs pavogti transporto priemonę įprastai nežino, kad joje yra palikti transporto priemonės registracijos dokumentai. Be to transporto priemonėje palikti dokumentai niekaip nesudaro palankesnių sąlygų pačiai transporto priemonės vagystei, o tik vėlesniam transporto priemonės realizavimui. Doktrinoje sutinkama ir autoriaus palaikoma pozicija, kad atsisakyti mokėti draudimo išmoką galima būtų tik įrodžius, kad transporto priemonė buvo pavogta žinant, jog joje yra palikti dokumentai, bei įrodžius, kad šis faktas buvo lemiamas nusikaltėliui priimančiam sprendimą pavogti automobilį¹³².

Draudiko nurodomos atsargumo priemonės turi būti prieinamos, protingos ir adekvačios rizikai, nuo kurios turtas yra draudžiamas. Paminėtina, kad atsargumo priemonių nustatymo tikslas nėra bet kokia kaina išvengti draudžiamojo įvykio, o tik sumažinti jo tikimybę¹³³.

¹²⁹ KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 123.

¹³⁰ *Ibidem*.

¹³¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. balandžio 18 d. nutartis civilinėje byloje L. J. v. AB „Lietuvos draudimas“, Nr. 3K-3-180/2012, taip pat, 2003 m. birželio 2 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Olvic“ v. AB „Lietuvos draudimas“, Nr. 3K-3-649/2003.

¹³² KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 125

¹³³ *Ibidem*, p. 123.

Kita svarbi draudėjo pareiga – per turto draudimo sutartyje numatytą terminą pranešti apie draudžiamąjį įvykį turto draudimo sutartyje nustatyta tvarka¹³⁴. Įvykus draudžiamajam įvykiui, draudikas yra suinteresuotas, kad apie jį draudėjas praneštų per kiek įmanoma trumpesnę laiką, kad galėtų kiek įmanoma tiksliau iširti draudžiamąjį įvykio aplinkybes ir padarinius, o taip pat duoti draudėjui nurodymus sumažinti žalą, jei tai yra įmanoma¹³⁵.

Kaip nustatyta Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.1012 straipsnio 2 dalyje, draudėjui neįvykdžius pareigos pranešti apie draudžiamąjį įvykį turto draudimo sutartyje nustatytais terminais ir tvarka, draudikas įgyja teisę atsisakyti mokėti draudimo išmoką arba ją sumažinti.

Kai draudėjas sąmoningai siekdamas sutrukdyti draudikui nustatyti draudžiamąjį įvykio aplinkybes, kad suklaidentų dėl tikrojo žalos dydžio, tyčia laiku nepraneša apie draudžiamąjį įvykį, draudimo išmoka neturėtų būti mokama¹³⁶.

Jeigu draudėjas apie draudžiamąjį įvykį pavėluotai praneša dėl neatsargumo, nustatant draudimo išmokos dydį, draudikas turi vadovautis principu, kad draudimo išmoka turi būti tokia, kokia ji būtų jei apie draudžiamąjį įvykį draudėjas būtų pranešęs laiku. Draudikas teisę sumažinti draudimo išmoką gali tik įrodęs, kad laiku sužinojęs apie draudžiamąjį įvykį būtų ėmęsis priemonių sumažinti žalai¹³⁷.

Jei dėl nepranešimo apie draudžiamąjį įvykį nėra draudėjo kaltės, pavyzdžiui, jei draudėjas negalėjo žinoti, nes buvo išvykęs, tokiu atveju nepranešimas apie draudžiamąjį įvykį neturi įtakos draudėjo teisėms pagal turto draudimo sutartį gauti sutartyje numatyto dydžio draudimo išmoką¹³⁸.

Jei nuo draudžiamąjį įvykio praeina pakankamai ilgas laiko tarpas, draudikui gali tapti ypatingai sunku nustatyti įvykio aplinkybes ir padarinius. Todėl turto draudimo sutartyse galima nustatyti naikinamąjį terminą¹³⁹, per kurį nepranešus apie draudžiamąjį įvykį draudiko prievolė mokėti draudimo išmoką pasibaigia¹⁴⁰.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, matome, kad turto draudimo sutartimi teikiama apsauga kreditorių interesams neatsiejama nuo tinkamo draudėjo pareigų vykdymo

¹³⁴ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 6.1012 str. 1 d.

¹³⁵ KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 130.

¹³⁶ *Ibidem*, p. 131.

¹³⁷ *Ibidem*.

¹³⁸ *Ibidem*.

¹³⁹ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 6.124 str.

¹⁴⁰ KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 131.

draudiko atžvilgiu. Kai kreditorius pats draudžia turtinius interesus, susijusius su skolininko prievolių vykdymu, tinkamą draudėjo pareigų vykdymą jis užtikrina pats, tačiau atkreiptinas dėmesys, kad, pavyzdžiui, nekilnojamo turto draudimo sutarties atveju, naudos gavėjo (kreditoriaus) interesų apsauga priklauso taip pat ir nuo paskolos gavėjo (draudėjo) tinkamo draudimo sutartyje ir taisyklėse numatytų pareigų vykdymo.

3.6.2. Draudiko pareigos

Nors pagrindinės draudiko pareigos vykdant turto draudimo sutartį atsiranda tik įvykus draudžiamajam įvykiui, iki draudžiamąjį įvykių draudikas taip pat turi keletą svarbių pareigų.

Draudimo sutarties fiduciarinis pobūdis sąlygoja tai, kad sutarties šalis sieja konfidencialumo pareiga. Didelės reikšmės draudėjo ar kreditorių draudžiamų turtinių interesų apsaugai ši draudiko pareiga neturi, tačiau skirsnis apie draudiko pareigas, nepaminėjus šios, nebūtų išsamus. Ši pareiga priskirtina draudikui, kadangi jis dar prieš draudimo sutarties sudarymą sužino nemažai konfidencialios informacijos t. y. jam pateikiama informacija apie asmens duomenis, o tam tikrų draudimo rūšių atveju ir ypatingi duomenys (informacija apie sveikatos būklę). Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.995 straipsnis įpareigoja draudiką neatskleisti jo gautos informacijos ir duomenų, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis, bei numato pareigą atlyginti turtinę ir neturtinę žalą, jei ši pareiga pažeidžiama.

Draudikas, remiantis Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 96 straipsnio pirmosios dalies nuostatomis, draudėjui nesumokėjus draudimo įmokos ar jos dalies draudimo sutartyje nustatytu laiku (išskyrus atvejį, kai draudimo sutarties įsigaliojimas siejamas su draudimo įmokos ar jos dalies sumokėjimu), apie tai privalo pranešti raštu, nurodydamas, kad per 30 dienų nuo pranešimo išsiuntimo draudėjui nesumokėjus draudimo įmokos ar jos dalies draudimo sutartis pasibaigs (išskyrus atvejus, kai draudimo sutartyje susitarta dėl draudimo apsaugos sustabdymo). Įstatymas neriboja šalių teisės susitarti dėl ilgesnio nei 30 dienų termino.

Pagrindinė ir reikšmingiausia draudiko pareiga draudėjo ir kreditoriaus interesų apsaugai – įvykus draudžiamajam įvykiui, tinkamai jį ištirti ir išmokėti draudimo išmoką draudėjui arba turto draudimo sutartyje nurodytam naudos gavėjui, jei šie nėra tapatūs¹⁴¹.

¹⁴¹ Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003-10-08, Nr. 94-4246, 98 str.

Kai įvykis yra draudžiamasis, o draudėjas ir draudikas nesutaria dėl draudimo išmokos dydžio, draudėjo pageidavimu draudikas privalo išmokėti sumą, lygią šalių neginčijamai draudimo išmokai, jei tikslus žalos dydžio nustatymas užsitęsia ilgiau kaip 3 mėnesius¹⁴². Draudimo bendrovei nepagrįstai vilkinant draudžiamąjį įvykio tyrimą ir vengiant laiku išmokėti turto draudimo sutartyje numatyto draudimo išmoką, draudėjas (kreditorius) įgyja teisę reikalauti sumokėti palūkanas ir padengti kitus, dėl draudiko pareigos nevykdymo atsiradusius nuostolius¹⁴³.

3.7. Išskaita (franšizė) turto draudimo sutartyse

Turto draudimo sutartyse draudikas turi teisę sumažinti draudimo išmoką išskaitos (franšizės) dydžiu.

Išskaita turto draudimo sutartyse apibrėžiama kaip apdrausto nuostolio dalis, kuri tenka pačiam draudėjui (apdraustajam) ir kurios dydžiu mažinama draudiko mokama draudimo išmoka, įvykus draudžiamajam įvykiui. Išskaita turto draudimo sutartyse gali būti išreiškiama tiek konkrečia pinigų suma, tiek nuostolių procentu, kuomet draudimo sutartyje numatoma, kad įvykus draudimui įvykiui, draudikas atlygina tik tam tikrą dalį draudimo sumos¹⁴⁴. Paminėtina, kad išskaita yra siejama tik su vienu draudiminiu įvykiu ir, pavyzdžiui, dviejų draudiminių įvykių atveju būtų taikomos dvi išskaitos.

Išskaitos tikslas yra drausminti draudėją ir padėti draudimo įmonėms išvengti draudėjo piktnaudžiavimo. Kadangi draudikas įvykus draudžiamajam įvykiui neišmokės visus nuostolius dengiančios draudimo išmokos, draudėjas priverstas elgtis apdairiau siekdamas apskritai išvengti draudiminio įvykio. Draudikų praktikoje dėl šios priežasties pasitaiko draudimų sudaryti kitą draudimo sutartį, dengiančią išskaitos dydį. Pažymėtina tai, kad išskaitos nustatymas turto draudimo sutartyse nėra privalomas, tačiau dėl aukščiau išvardintų priežasčių, sumažina draudiko prisiimamą riziką, tuo pačiu leidžiant sumažinti įmoką draudėjui, o tai lemia patrauklesnę ir galimai paklausesnę priemonę draudėjų (kreditorių) interesams užtikrinti¹⁴⁵.

Išskaita, kuri išreikšta konkrečia pinigų suma, gali būti tiek besąlyginė, tiek sąlyginė. Besąlyginė išskaita yra apdrausto nuostolio dalis, kuri nepriklausomai nuo nuostolio dydžio tenka pačiam draudėjui (kreditoriui). Nuostolio dalis, viršijanti besąlyginės išskaitos dydį,

¹⁴² Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003-10-08, Nr. 94-4246, 97 str. 6 d.

¹⁴³ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262, 6.261 str.

¹⁴⁴ KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 143

¹⁴⁵ *Ibidem*.

yra atlyginama draudiko, išmokant draudimo išmoką. Pagal bendrą taisyklę, nuostolio dalis, viršijanti besąlyginės išskaitos dydį, yra atlyginama draudiko, išmokant draudėjui (kreditoriui) draudimo išmoką, tačiau yra išimčių. Atvejais, kuomet besąlyginė išskaita gali būti netaikoma, numatyti konkrečių draudikų draudimo taisyklėse, taikomose tam tikrai draudimo sutarčiams. Tuo tarpu sąlyginė išskaita - apdrausto nuostolio dalis, kuri tenka draudėjui (kreditoriui), tik jei patirtas nuostolis neviršija draudimo sutartyje nustatyto išskaitos dydžio. Tuo atveju, jei nuostolis viršija sąlyginės išskaitos dydį, draudikas atlygina visą draudimo sutartimi apdraustą žalą, nemažinant išmokamos draudimo išmokos sąlyginės išskaitos dydžiu.

Jau minėta, kad kredito davėjai, siekdami apsaugoti savo interesus, įprastai nustato minimalius reikalavimus įkeičiamo ar ketinamo įkeisti turto draudimo sutarties sąlygoms. Ne išimtis ir išskaitos dydis, kuris įprastai, kredito davėjų reikalavimu, turėtų neviršyti 300 eurų įprasto būsto draudimo atveju, tačiau kartais gali siekti ir 14 500 eurų¹⁴⁶, jei turto draudimo sutartimi siekiama apdrausti, pavyzdžiui, medžio pramonės statinius.

Turto draudimo sutarčių praktikoje dėl tam tikrų draudiko prisiimamų rizikų ar draudimo objekto vertės, pasitaiko ir ganėtinai didelių išskaitų. Pavyzdžiui, automobilių sporte, norint nuomotis sportinį automobilį nuomos kompanijos dažniausiai reikalauja jį apdrausti turto draudimu. Dėl tokio sporto specifiškumo ir ypatingai didelės avarijos rizikos, priklausomai nuo sportinio automobilio vertės, išskaitos dydis gali siekti nuo 5000 eurų iki 20 000 eurų ar net daugiau¹⁴⁷. Tokiu atveju, sportinių automobilių nuomos kompanija (kreditorius), siekdama savo interesų apsaugos, reikalauja papildomų kreditorių interesų užtikrinimo priemonių išskaitos dydžiui, pavyzdžiui, išskaitos dydžio piniginiu užstato. Pažymėtina, kad dėl automobilių sporto specifiškumo ir didelės avarijų tikimybės, draudikai dažniausiai nesutinka sudaryti kitos draudimo sutarties išskaitos dydžiui.

Atsižvelgiant į tai, kad turto draudimu siekiama ne tik apsaugoti kreditoriaus naudai įkeistą turtą ar kreditoriaus turtinius interesus susijusius su skolininko prievolės įvykdymu, bet ir tam tikrais atvejais išvengti didelės finansinės naštos skolininkui, kad būtų užtikrintas jo mokumas, būtina draudimo sutartyje numatyti protingo dydžio išskaitą. Jei dėl didelės prisiimamos rizikos draudikas negali to pasiūlyti, kreditoriui būtina susitarti dėl papildomos apsaugos priemonės išskaitos dydžiui užtikrinti.

¹⁴⁶ Žr. SEB Įkeisto ar ketinamo įkeisti turto draudimo atmintinė [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-29]. Prieiga per internetą: <<https://www.seb.lt/privatiems-klientams/kreditai-ir-lizingas/kreditai/ikeisto-turto-draudimas/>>, taip pat Šiaulių bankas, AB [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-29]. Prieiga per internetą: <<https://www.sb.lt/lt/populiariausias-turinys-apie/paskolos/draudimas-4//>>.

¹⁴⁷ Žr. priedą Nr.1 Sportinio automobilio draudimo liudijimas.

IŠVADOS

1. Tiek Lietuvos Respublikos, tiek užsienio draudimo įmonių ir filialų veikla yra griežtai reglamentuojama, jų stebėseną vykdo priežiūros institucija – Lietuvos banko Priežiūros tarnyba. Draudikams nustatomi aukšti minimalaus įstatinio kapitalo, mokumo atsargos, draudimo techninių atidėjinių formavimo ir padengimo turtu, taip pat draudiko valdymo ir kontrolės bei draudimo veiklos valstybinės priežiūros reikalavimai, kuriais užtikrinamas draudiko įsipareigojimų vykdymas. Būtent tai išskiria turto draudimą iš kitų rizikos mažinimo bei kreditorių interesų gynimo priemonių, kadangi kreditoriui nereikia papildomai vertinti tokio subjekto galimybių įvykdyti prisiimtus įsipareigojimus priešingai nei, pavyzdžiui, laidavimo atveju, kuomet kreditorius turi įvertinti kiekvieno laiduotojo galimybes užtikrinti prievolę.
2. Kreditorių interesų apsaugos užtikrinimą, turto draudimo atveju, draudikai sieja su tam tikrų aplinkybių ir sąlygų atsiradimu (draudiminiais/draudžiamaisiais įvykiais), draudėjo pareigų vykdymu, todėl pasirenkant šią kreditorių interesų užtikrinimo priemonę, privalu detaliai išanalizuoti draudimo taisykles bei aptarti draudimo sutarties sąlygas.
3. Dauguma atveju ilgalaikės turto draudimo sutartys yra sudaromos visam paskolos, skirtos nekilnojamam turtui įsigyti, sutarties galiojimo laikotarpiui. Tokių turto draudimo sutarčių esminės sąlygos, tokios kaip draudimo suma, dažniausiai nustatomos visam sutarties galiojimo terminui. Nekilnojamojo turto rinkos vertė bėgant laikui, dėl įvairių ekonominių veiksnių gali kisti, todėl fiksuotos draudimo sumos sąlygos atveju įvykus draudžiamajam įvykiui naudos gavėjui (kreditoriui) gali būti išmokama ir tik dalį patirtų nuostolių padengianti draudimo išmoka. Atsižvelgiant į tai, kad turto draudimo sutartimis, kuriomis siekiama kreditorių interesų apsaugos, įprastai siekiama visiškai išvengti nuostolių, kuriuos draudžiamąjį įvykių atveju kompensuotų draudikas, pasikeitus draudimo vertei, daugeliu atvejų draudimo išmoka neatitiks nei draudėjo, nei paskolą suteikusios kredito įstaigos lūkesčių, todėl turto draudimo sutartys turėtų būti sudaromos tokiam laikotarpiui, kuris leistų kiek įmanoma tiksliau vertinti draudimo riziką ir nustatyti draudimo sutarties sąlygas.
4. Prievolių įvykdymo užtikrinimo draudimo atveju draudikai draudimo išmokos sumą išmoka tik pasibaigus tam tikram draudimo sutartyje nurodytam „tariamo nemokumo“ laikotarpiui, kuris priklausomai nuo aplinkybių gali trukti net iki devynių mėnesių. Todėl tokia kreditorių interesų užtikrinimo priemonė gali ir nepateisinti kreditoriaus (naudos gavėjo) lūkesčių greitai gauti draudimo išmoką.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Teisės norminiai aktai:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014.
2. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. VIII-1864.
3. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 36-1340.
4. Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 94-4246.

Specialioji literatūra:

1. BARANAUSKAS, E., *et al.* *Daiktinė teisė: vadovėlis*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2010.
2. JONAITIS, Marius. *Romėnų privatinė teisė*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014.
3. JUODKA, Robert. *Teisinės kredito rizikos mažinimo priemonės: monografija*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2006.
4. KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė: monografija*. Vilnius: Justitia, 2007.
5. MIKELĖNAS, V., *et al.* *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė. Pirmas tomas*. Vilnius: Justitia, 2003.
6. MIKELĖNAS, Valentinas. *Prievolių teisė. Pirmoji dalis*. Vilnius: Justitia, 2002.
7. SMALIUKAS, A., *et al.* *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Ketvirtoji knyga. Daiktinė teisė. Pirmas tomas*. Vilnius: Justitia, 2013.
8. BÜLOW, Peter. *Recht der Kreditsicherheiten: vadovėlis*. Heidelberg: C.F. Müller Verlag, 2017.
9. FISCHER, James. *Insurance Law: A Guide to Fundamental Principles, Legal Doctrines, and Commercial Practices*. St. Paul: West Academic Publishing, 2017.
10. STASI, Alessandro. *General Principles of Thai Private Law*. Singapore, 2016.
11. ZIMMERMANN, Reinhard. *The Law of Obligations. Roman Foundations of the Civilian Tradition*. Regensburg, Germany, 1996.

Teismų praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2002 m. balandžio 15 d. nutartis civilinėje byloje *Vilniaus universitetas v. V. M.*, Nr. 3K-3-589/2002.
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2003 m. birželio 2 d. nutartis civilinėje byloje *UAB DK „Baltic polis“ v. V. R.*, Nr. 3K-3-643/2003.
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2003 m. birželio 2 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Olvic“ v. AB „Lietuvos draudimas“*, Nr. 3K-3-649/2003.
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. rugsėjo 26 d. nutartis civilinėje byloje *AB „Lietuvos draudimas v. UAB „Atra“*, Nr. 3K-3-427/2005.
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. rugpjūčio 25 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Kaduva“ v. UAB „Okadeta“*, Nr. 3K-3-401/2008.
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. vasario 10 d. nutartis civilinėje byloje *AB „Lietuvos draudimas. v. UAB „BTA draudimas“*, Nr. 3K-3-46/2009.
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje *O. V. v. UAB DK „PZU Lietuva“*, Nr. 3K-3-12/2009.
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. sausio 31 d. nutartis civilinėje byloje *AB „Detonas“ v. UAB „Industrijos Garantasis“*, Nr. 3K-3-16/2011.
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. balandžio 18 d. nutartis civilinėje byloje *L. J. v. AB „Lietuvos draudimas“*, Nr. 3K-3-180/2012.
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje *BUAB „Staticus“ v. Coface Austria Kreditversicherung*, Nr. 3K-3-215/2013.
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. balandžio 26 d. nutartis civilinėje byloje *V. Š. v. UAB DK „PZU Lietuva“*, Nr. 3K-3-229/2014.
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. vasario 23 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Grūdoteka“ v. UAB DK „PZU Lietuva“*,

Nr. 3K-3-59-706/2015.

13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gegužės 8 d. nutartis civilinėje byloje UAB „A. Žilinskis ir ko“ v. UAB „Litgrid“, Nr. K-3-267-916/2015.
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2018 m. spalio 31 d. nutartis civilinėje byloje AB „Šiaulių bankas“ v. UAB „Žemės ūkio paskolų garantijų fondas“, Nr. e3K-3-470-687/2018.

Travaux préparatoires:

1. 2006 m. balandžio 18 d. Lietuvos banko Priežiūros tarnybos pozicija dėl turto draudimo sutarčių, sudaromų siekiant gauti kreditą nekilnojamajam turtui įsigyti. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 14 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.lb.lt/uploads/documents/docs/549_dc30eb5dc7c8b9c61a34bca3d80ab09f.pdf>.

Interneto šaltiniai:

1. AAS „BTA Baltic Insurance Company“ filialas Lietuvoje [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://www.bta.lt/>>.
2. Akcinė draudimo bendrovė „Gjensidige" [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://www.gjensidige.lt/>>.
3. Compensa Vienna Insurance Group, akcinė draudimo bendrovė [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://www.compensa.lt/>>.
4. „Eika“: butų rinkoje – jau seniai matyti skaičiai [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-29]. Prieiga per internetą: <<https://www.vz.lt/nekilnojamasis-turtas-statyba/2018/10/03/eikabutu-rinkoje--jau-seniai-matyti-skaiciai#ixzz5kjGtbUBI> />.
5. ERGO Insurance SE Lietuvos filialas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://www.ergo.lt/>>.
6. If P&C Insurance AS filialas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://www.if.lt/>>.
7. Lietuvos draudimas, AB [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://www.ld.lt/>>.
8. Seesam Insurance AS Lietuvos filialas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://www.seesam.lt/>>.

SANTRAUKA

Turto draudimas kaip kreditoriaus interesų užtikrinimo priemonė

Magistriniame darbe „Turto draudimas kaip kreditoriaus interesų užtikrinimo priemonė“ analizuojama turto draudimo, kaip kreditoriaus interesų užtikrinimo priemonės instituto samprata, problematika bei reglamentavimo ypatumai Lietuvos teisėje ir draudikų praktikoje.

Pirmojoje darbo dalyje atskleidžiama prievolės samprata bei Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse numatyti prievolių įvykdymo užtikrinimo būdai, jų ypatumai kreditorių interesų apsaugai. Atkreipiamas dėmesys, kad minimi klasikiniai prievolių įvykdymo užtikrinimo būdai ne visuomet padeda pasiekti norimo rezultato kreditorių interesų apsaugai.

Antroji darbo dalis skiriama draudimo sutarties sampratai, jos požymiams. Išskiriamos esminės draudimo sutarties sąlygos, dalykas ir šalys, ypatingai išskiriant prievolę prisiimančią vykdyti šalį – draudiką, jam teisės aktų keliamus reikalavimus ir jo išskirtinumą.

Trečiojoje darbo dalyje nagrinėjama turto draudimo samprata, reikšmė kreditorių interesų apsaugai. Aptariamos Lietuvoje veikiančių draudimo įmonių siūlomos turto draudimo rūšys, kreditorių reikalavimai turto draudimo sutartims. Taip pat daug dėmesio skiriama atskirų turto draudimo rūšių probleminiams aspektams, draudėjo ir draudiko pareigoms turto draudimo sutarties galiojimo laikotarpiu ir jų reikšmei kreditorių interesų apsaugai.

SUMMARY

Property Insurance as a Means to Safeguard Creditor's Interests

The Master thesis “Property Insurance as a Means to Safeguard Creditor’s Interests“ analysis the concept of the property insurance as a facility to safeguard creditor’s interests, its problems and peculiarities of regulation in Lithuanian law and practice of insurers.

The first part of the work reveals the concept of obligation and ways of ensuring fulfillment of obligations provided in the Civil Code of the Republic of Lithuania and their peculiarities for protection of the interests of creditors. Attention is drawn to the fact that the classical means of enforcing obligations do not always help to achieve the best result for the protection of creditors' interests.

The second part of the work is devoted to the concept of insurance contract and its features. The essential terms and conditions of the insurance contract, the subject matter and the parties are distinguished, with particular reference to the party assuming the obligation to perform - the insurer, the requirements of the legal acts and its exclusivity.

The third part of the thesis deals with the concept of property insurance, its significance for protecting the interests of creditors. Types of property insurance offered by insurance companies operating in Lithuania are described also creditors' claims for property insurance contracts are discussed. In addition, a lot of attention is paid to the problematic aspects of the individual types of property insurance, the obligations of the policyholder and the insurer during the validity period of the property insurance contract and their significance for the protection of the interests of creditors.

PRIEDAS NR. 1

Sportinio automobilio draudimo liudijimas

QUOTATION

TYPE: On Event Accidental Damage

FORM: As per wording agreed by underwriters

PERIOD: 15th November 2018 to 17th November 2018

EVENT: 1 x Portuguese Championship Rally - Casinos do Algarve 2018

INSURED: Exclusiva Adrenalina, Lda
Rua da Bolsa, n°257, 4820-541 Moreira de Rei

DRIVER(S):

NUMBER OF EVENTS INSURED: 1

CAR(S) INSURED: 1 x Peugeot 208 R2

SUM INSURED: EUR 20,000 each and every loss

EXCESS: EUR 5,000 each and every loss

MAX. PAYOUT: EUR 15,000 each and every loss

SUM INSURED REPRESENTS ACCIDENTAL DAMAGE INCORPORATING FIRE.

ADDITIONAL FIRE COVER: NIL

CONDITIONS: Including damage to the external parts of the engine, gearbox and/or differential following the insured car being involved in an accidental impact.
Excluding all VAT costs.
Excluding mechanical breakdown / derangement how so ever caused.
Fire damage covered following the Insured Car being involved in an accidental impact with an object other than the course surface.
Including all labour costs, capped at EUR 55 per hour and capped at 100 hours per claim.
Excluding consumable items (Tyres / oils etc.)
Claims: In the event of 2 claims on the policy - Insurers reserve the right to increase the excess by 50% (of the original excess) per claim thereafter. In the event that any claim exceeds 75% of the maximum payout the excess will increase by 50% (of the original excess) per claim thereafter.
Where cover is included for a shakedown test - terms for the test and event are deemed to be in the aggregate. If there is a claim, the maximum payable over the period of the test and event will be the sum insured less the excess.
Otherwise as per wording attached.

WARRANTY: In the event of a claim the "Claims Procedure" must be followed at all times.

PREMIUM: EUR 1,386.00 Premium includes Premium Tax @ 9%
In addition to the insurer paid commission, we also apply an administration charge to reflect increased overheads. Amendments to the policy during the period of insurance may incur additional administration charges.
Exclusive of any credit card charges (see invoice)

PAYMENT TERMS: To be agreed prior to cover commencing

INFORMATION: Approximate total value of each complete car EUR 40,000
Cover provided for 1 x Portuguese Championship Rally - Casinos do Algarve 2018

E & OE.
Quote Ref.MIS045200

Signed on behalf of Insurers

WWW.DUOSEG.COM

MIS Motorsport is a trading style of Kerry Leeds Investments Ltd an Authorised Representative of RiskAlliance Limited.
Authorised and Regulated by the Financial Conduct Authority number 792711. https://register.fca.org.uk/ShPo_Homepage